

CHKO MAY 27 1968

NEW YORK PUBLIC LIBRARY
DIV. 8
GRAND CENTRAL STA. BOX 2231
NEW YORK 17, N.Y.

VIE NYBĖ

The Oldest Lithuanian Newspaper in the World

82 M. 8 N.

192 Highland Boulevard
Brooklyn, N. Y. 11207

1968 M. GEGUŽĖS (MAY) 10 D.

Telefonas:
Applegate 7-7257

KAINA 20 C.

Vytautas Širvydas, Vienybės redaktorius, beveik 40 metų dirbęs JAV imigracijos tarnyboje, šiomis dienomis išėjo į pensiją, sulaukęs 70 m. amžiaus.

Vytautas Širvydas išėjo į pensiją

Sulaukęs nustatytą amžiaus ribą, 70-uosius metus, iš JAV imigracijos tarnybos į pensiją išėjo Vytautas Širvydas. Šią tarnybą įstojo, pasitraukęs iš Vienybės redakcijos, 1929 m. lapkričio 9 d., palikdamas laikraštį redaguoti Jonui Valaičiui. Širvydas tarnavo Montreale, Kanadoje stotyje, 19 metų Rouses Point, N. Y. (čia parašė ir išleido tėvo biografiją ir Amerikos lietuvių istoriją iki 1924 metų), po to, vėl 6 metus Montreale aerodrome, ir nuo 1956 metų -- Norton, Vermont. Planuoja apsigyventi arti jauniausio sūnaus, Jono šeimos, Nashua, N. H.

Vytautas Širvydas gimęs 1898 m. liepos 2 d. Subate, Latvijoje. Į Ameriką su motina atvyko 1903 m. Mokėsi Philadelphia, Pa. ir Brooklyn, N. Y. 1909 m. su motina vėl grįžo į Subatą, kur 1913 m. baigė valstybinę mokyklą. Vėl atvyko į Jungtines Valstybes 1916 m. Čia mokėsi Valparaiso universitete, Indianoj ir Cooper Union kolegijoj New Yorke. Visą laiką pagelbėjo Vienybės redaguoti savo tėvui Juozui O. Širvydui, kuris buvo vyriausiuoju redaktorium nuo 1903 m. iki 1928 m.

Nuo 1912 m. Vytautas Širvydas bendradarbiavo beveik visiems tadaėjusiems lietuvių laikraščiams bei žurnalams. Aktyviai Vienybėje dirbo nuo 1917 m. iki 1929 m. Iki perėjo dirbti Jungtinių Valstybių imigracijos inspektoriaus pareigose. Tarp jo paruostų leidinių 1941 m. iš spaudos išėjo jo tėvo J. O. Širvydo biografija, knyga apie Vincą Ambrazevičių 1942 m., Bronių K. Balutį 1951 m. Veikalas Amerikos lietuvių knygos 1875-1904 m. -- Kovos metai dėl savos spaudos 1957 m.

Visuose jo paruostuose ir

redaguotuose veikaluose ir straipsniuose randame nepaprastai daug kruopščiai surinktos medžiagos iš Amerikos lietuvių istorijos.

Dabar, būdamas pensininku ir gyvendamas Nashua, New Hampshire, kuri rubežiuojasi su gausiai lietuvių apgyventų Massachusetts lietuvių kolonijų centrais, Vytautas Širvydas, žada daugiau laiko skirti Vienybei, kuri neišsivaizduojama be Širvydo, o Širvydas be Vienybės. Vienybės štabas šią žinią sutinka didžiausiu malonumu. Vytautui Širvydui linkime ištvėrmės ir ilgiausio amžiaus.

LIETUVIŲ INŽINIERIŲ SUVAŽIAVIMAS

Lietuviai inžinieriai gegužės 30, 31 ir birželio 1 dienomis susirinks pasitarimams Sheraton viešbutyje, Cleveland, Ohio. Organizacija yra net 600 narių ir savo skyrius turi: Baltimorėje, Bostone, Čikagoje, Clevelande, Detrote, Los Angeles, New Yorke, Philadelphijoje, Pittsburghe ir Washingtono. Valdyboje -- J. Dačys - pirm., K. Devenis - vice-pirm., B. Galinis - sek., J. Gimbutas - išd., Z. Gavelis - narys. Suvažiavimui vadovauja dr. inž. E. Kašuba.

Prof. dr. A. Avizientus skaitys paskaitą apie kompiuterius; Yale universiteto prof. dr. R. Vaišnys kalbės apie žemės drebėjimus; dr. A. Damašis - apie mikropasaulį; dr. V. Klema apie planetų tyrinėjimus; K. P. Žygis iš Harvardo apie futuristinę architektūrą; dr. S. Juzėnas ir inž. Galinis apie organizuotą gerovę. Parodoje bus demonstruojamas lietuvių įnašas į JAV mokslą. Suvažiavimas bus baigiamas bankietu, kuriame dainuos N. Linkevičiūtė.

Tęsiama 4 psl.

Konsekruotas vyskupu

Telšių katedros bažnyčioje gaudžia vargonai. Tikintieji -- daugiausia vyresnio amžiaus žmonės -- ir šiaip jau būrys smalsuolių laukia, kai vyskupu bus konsekruojamas monsinjoras Juozapas Pletkus.

J. Pletkus -- 73-čius metus einantis vyras. Gimęs netoli Grinkiškio, Gujėnų kaimo valstiečių šeimoje, 1921 metais Kaune įsventintas kunigu. Kunigavęs daugelyje Lietuvos vietų. Mirus Telšių vyskupui P. Maželiui, Telšių vyskupijos kapitula išrinko jį kapituliniu vikaru -- vyskupijos valdytoju, o Klaipėdos tarėjai -- prelatūros valdytoju.

Pernai, kovo mėnesį, J. Pletkus paskirtas Telšių vyskupijos ir Klaipėdos prelatūros apaštališkuoju administratoriumi.

...11 valanda. Prasideda sudėtinga ir netrumpa naujo vyskupo konsekravimo ceremonija. J. Pletkų konsekruoja Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio vyskupijos apaštališkasis administratorius vyskupas dr. Juozapas Matulaitis-Labukas, o konsekruatorius -- Rygos arkivyskupijos ir Liepajos vyskupijos apaštališkasis administratorius Julijonas Vaivoda. Iškilmingoje ceremonijoje dalyvauja Vilniaus arkivyskupijos valdytojas monsinjoras Česlovas Krivaitis, Panevėžio ir Kaimadorių vyskupijų valdytojas monsinjoras Povilas Bakšys; Kauno kunigų seminarijos vadovybė, nemaža kunigų, J. Pletkaus giminės, artimieji.

Prie altoriaus skaitomas apaštališkasis mandatas, kuriuo Juozapas Pletkus skiriamas titulinis vyskupu. "Gar-

Tęsiama 10 psl.

Vyskupas Juozapas Pletkus

mes

VYTAUTAS ŠIRVYDAS

Kiekviena tauta turi tokių politinių siekimų, nuo kurių atsisakyti būtų sustingti. Tokiu siekimu lietuviams yra Lietuva, kurioje lietuvis būtų šeimininkas ir tvarkytojas. Šiandien tauta gyvena ne savo noro sąlygose. Panašiai gyvena ir suskaldyta Vokietija ir daugelis kitų tautų. Rytų Europoje, štai, Čekoslovakija, Rumunija, Vengrija ir dalinai Lenkija palaipsniui jau grįžta gyventi tautos noru. Ateis laikas ir baltiečiams. Laukimo metui reikia rasti atitinkamo elgesio.

Kalbėdamas apie Vokietiją, jos užsienio reikalų ministras Brandt amerikiečių Foreign Affairs žurnale rašė: "Vokietijos apjungimas bus ilgų metų darbas. Belaukdami turime ieškoti būdų sugyventi su Sovietija ir Rytų Vokietija. Neprivalu Rytų Vokietijos izoliuoti, nes čia tautos ketvirtadalis. Neprivalu tačiau, jai pripažinti ir tautos valios demokratinio balso, nes, aišku, ji jo neturi. Tikruoju tautos balsu yra mūsų balsas." Kiek tai liečia lietuvius, išviečiai nėra tauta vakarų Vokietijos prasme. Tauta Lietuvoje. Jos tikro balso neišgirsime, neturėdami su lietuviiais ten santykių.

Politiniais klausimais New York Times redaktorius, James Reston, rašo: "Menamai sustingusi amerikiečių politinė demokratija stebėtinu smarkumu vis labiau išsijudina. Buvo skleidžiama nuomonė, būk amerikiečiai nebeturi žado ir nebemoka vartoti demokratijos priemonių išsikalbėti, išsiskutuoti ir paieškoti išeičių. Karas, votis miestuose, studentų bruzdėjimai, dolerio vertė ir kiti yra klausimai, kuriuos galima išspręsti. Todėl daug vilčių kelia faktas, kad mūsų visi žymesnieji politiniai vadai jau įsivėlė į demokratijos sukurį. Johnson, Nixon, Rockefeller, Kennedy, McCarthy.

Tęsiama 4 psl.

Pagerbtas Juozas Olšauskas

Sestadienį, balandžio 27 d., Amerikos Lietuvių Klube, 17 Liberty Street, Amsterdam, N. Y. buvo pagerbtas plačiai žinomas muzikas, aktorius, visuomenininkas Juozas Olšauskas, jo 75 m. gimtadienio proga.

Apie porą simtų lietuvių susirinko į Lietuvių Klubą Juozą Olšauską pagerbti. Rengėjų komiteto priešakyje Leonardas Hertvigas, kuris su Olšausku vadovauja lietuvių radijo programai. Kiti šio minėjimo rengėjai - lektore Irena Wood-Radzevičiūtė, St. Ralys, R. Sagaitis ir Wm. Mikolaitis.

Svečių tarpe buvo daugiau Amerikoje gimusių lietuvių. Programa pravedė Algirdas Kačanauskas. Kalbėjo vietos daktaras Adomas Kinderis, Sintautienė iš New Britain, Conn., dr. Stankaitis iš Buffalo, N. Y., Vaškėlis, Kerbelis, Amsterdamo par. klebonas Balčys, klebonas emeritus Raštutis, kun. Grigaitis, Vienybės redaktorius Jonas Valaitis iš Brooklyno, W. Mikolaitis ir kiti.

Solistė Luisa Senken iš New Yorko, akompanuojant Algirdui Kačanauksui, padainavo keletą lietuviškų dainų. Dainininkas Matthew Orentas ta proga J. Olšauskui įteikė dovaną. Buvo perskaityti sveikinimai, kurių Olšauskas ga-

vo iš savo draugų Amerikoje, Kanadoje ir net iš Lietuvos. Po minėjimo sekė šokiai, grojant vienam geriausių orkestrų Amsterdame. Olšauskui visi linkėjo ilgaisių metų.

Dainuoja solistė Luisa Senken. Jai akompanuoja muzikas A. Kačanauskas.

Juozas Olšauskas gimęs Džukijoje, Taloktų kaime, Alytaus apskrity 1893 m. rugsėjo 23 d. Muzikos mokytis pradėjo 14 m. amžiaus

būdamas pas Aleksandrą Kačanauską, vėliau Kaune pas J. Naujaitį.

Vargoninkavo Pazėruose ir Dauguose. Iš pat jaunatvės organizavo vaidinimus, juos režisavo ir pats vaidino. Pirmasis buvo Amerika pirtyje.

Pirmojo pasaulinio karo metu gyveno Petrapilyje ir dainavo Česlovo Sasnausko vadovaujame chore. Lietuvai tapus nepriklausoma su K. Skuču, buvusiu generolu, vėliau vidaus reikalų ministru, sugrižo į Lietuvą.

Kaune 1920 m. sekretoriavo Lietuvos meno kūrėjų draugijoje. Lankė A. Sutkaus (prieš mėnesį laiko mirusio Lietuvoje) valdybos studiją, kurią baigė 1923 m., dalyvavo Tautos ir Vilkolakio teatruose, mokėsi Kauno muzikos konservatorijoje ir joje dėstė retoriką.

Kipras Petrauskas Olšauską skatino ruošti operai, bet jį traukė užjūris-Amerika, į kurią atvyko 1924 m. su Antanu Vanagaičiu ir V. Dineika. Jie po visą Ameriką važinėjo su vaidinimais, komiskomis scenomis, dainomis, dainuokomis, pasivadinę "Dzimdzi-Drimdzi" grupe. Niekas nėra sutraukęs tiek gausios publikos, kiek jie sutraukdavo. Senieji lietuviai ir šiauriniai juos gyviausiai prisimena ir garbina. Savo sultingu bosu balsu, lietuviškomis kanklėmis Olšauskas klausytojus nu-teikdavo kaip koks vaidilau-senosios Lietuvos pranašas.

Su Antanu Vanagaičiu ir A. Rakauskaite yra įdainavęs keletą plokštelių. Jų plokšteles lietuvių radijo

Juozas Olšauskas sulaukęs 75 m. amžiaus.

programos ir šiauriniai tebe-naudoja.

Vargoninkavo New Britain, Conn., Detroit, Mich. ir nuo 1936 m. Amsterdam, N. Y., kur su Hertvigu vadovauja lietuvių radijo programai. Ilgus metus ėjo įvairias pareigas Lietuvos vargonininkų sąjungoje. Lietuvos apdovano-tas Gedimino ordinu.

* Andrius Eitas iš Bostono įstojo į West Point karo akademią. Jo motina yra Lietuvos generolo Ladygos duktė.

* Bostoniečiai plačiau susidomėjo ryšiais su Lietuva. Montrealio kunigas F. Jucevičius skaitė paskaitą tema "Lietuviškosios tikrovės klaidos". Buvo daug jaunimo, kuris paskaitininkui pritarė.

* Kultūros klubas Bostone pagerbė rašytoją Mykolaitį. Jo išreikšta padėka O. Ivas-

klenei, kad ji lankydamsi Vilniuje, Bostono Lietuvių vardu padėjo gelti vainiką ant Putino kapo.

* Regina Kulikauskienė Vilniuje parašiusi dizertaciją "Lietuviai IX - XII amžiuje" gavo istorijos mokslų daktarės titulą. Rašte apibendrina apie 150 archeologinių kasinėjimų rezultatus.

* Zivilė Mockutė, Kazio ir Marijos Mockų duktė dirbanti New England Medical Center Boston, Mass., gegužės 25 išteka už Robert E. Groh.

* Algirdas J. Aleksis Zemaitytis, tarptautinės prekybos departamento patarėjas Washington, paskirtas naujoms pareigoms Mitvos ir žemės

8 PAGRINDAI, KODĖL PODAROGIFTS, INC. PRITRAUKIA TŪKSTANČIUS MŪSŲ KLIENTŲ, KURIE SIUNČIA DOVANAS Į LIETUVĄ IR USSR

1. Jiem nereikia gaišti laiko, superkant ir nešant siuntinius į pėsiantimo įstaigas.
2. Jie neturi spėlioti dydžių ar spalvų.
3. Jie sutaupo visus muitus, įpakavimo ir persiuntimo mokesčius.
4. Jie pasirenka ypatingą dovaną: automobilį, motociklą, televizijos priimtuvą, radijo aparatą, šaldytuvą arba
5. Jie įsigyja PREKIŲ PIRKIMO ORDERĮ, su kuriuo jų giminės jiems patinkamas prekes gali įsigyti Vnesposyltorg'o

DOLERIŲ KRAUTUVĖSE

6. Jų giminės gali įsigyti maisto produktų audeklų, drabužių ir avalynės, tinkančius jų skonui ir pritaikintus.
7. Jie taupo laiką, nes tuo atveju nėra gabenimo per Atlantą.
8. Jie sutaupo pinigų, nes DOLERIŲ-KRAUTUVĖSE prekės yra labai žemomis kainomis.

Aplankykite mūsų Parodinę Salę New Yorko!

Siųskite savo užsakymus ar klausimus į

PODAROGIFTS, Inc.

(Vienintelis Dovanų atstovas JAV-se)
220 Park Ave. South (corner 18th Street)
New York, N.Y. 10003

Tel. 212-228-9547

arba į prie jo prisijungusias firmas:

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.
45 West 45th Street, New York, N.Y. 10036
Tel.: 212 CI 5-7906

arba į bet kurį jų skyrių

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, Inc.

1776 Broadway, New York, N.Y. 10019
Tel.: 212 581-6590 581-7729

arba į bet kurį jų skyrių

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.
716 Walnut Street, Philadelphia, Pa. 19106
Tel.: 215 WA 5-3455

arba į bet kurį jų skyrių

Viena iš pirmųjų Tautos Teatro ir Satyros Teatro „Vilkolakio“ aktorių;

Solista, kanklininkė ir Amerikoje pagarsėjusio „Dzimdzi-Drimdzi“ dalyvė, garsinusi ir iškilusi lietuviška žodi ir daina, išsvijojos lietuvių tarpe;

Nepavargstanti daugelio lietuviškų chorų steigėja ir jų vedėja, kurio nuopelnu paskleistos dainos ir šiauriniai tebeaidi daugelio širdyse ir lūpose;

Įgavėti Šv. Kazimiero p-jos choro vedėja; Lietuvos Vgčių organizatorių ir nari; A.L.K. nari-remėja; Balfo skyriaus Amsterdame steigėja ir uolų darbuotoja; A.L.B. Apylinkės steigėja ir aktyvi nari; įgavėti Amsterdame lietuviškos Radio valandos vedėja, savaitinėmis ir kasdieninėmis programomis teikusi paguodos ir džiaugsmo gimtojo žodžio pasiūlgusioms širdims;

Nepriklausomos Lietuvos valdžios, už nuopelnus lietuvių tautai, apdovanota 4-to laipsnio Gedimino Ordenu -

Prof. Juozą Olšauską,

šiais metais švenčiantį savo amžiaus 75-tąjį gimtadienį, sveikina

Amerikos Lietuvių Klubas ir Amsterdamo bei apylinkės lietuvių, šį vakarą susirinkę šiame pagerbimo bankete, linkėdami dar daug saulėtų gimtadienių, ištvėrėms ir visokeriopos palaimės.

Ta pačia proga, visi susirinkusieji reiškia gilia pagarbą ir dėkingumą už plačią ir šakotą veiklą, palikusią taip žymius pėdsakus Amerikos lietuvių gyvenime.

Amsterdam, New York

1968 m. balandžio 28 d.

LIETUVIŠKOJE CHICAGOJE

* VYTAUTAS MEŠKAUSKAS gegužės 19 d. 4 v. p. p. Balio Pakšto salėje, 3800 S. California Ave., Chicagoje skaitys paskaitą apie bendradarbiavimą su Lietuva. Dalyvaus ir kalbės Valdas Adamkavičius, kuris kandidatuoja į Chicago Sanitarinio distrikto įstaigos pareigūno postą.

* Liepos 7 d. Chicagoje įvyksta III tautinių šokių šventė. Miesto mēras Richard J. Daley pažadėjo visoms šokių grupėms kvietimus pats pasiųsti.

* INŽ. VYTAUTAS KAMANTAS iš Cleveland, Ohio persikelia gyventi į Chicago.

* LIETUVIŲ SPALVOTŲ SKAIDRIŲ konkurse norintiems dalyvauti prašoma kreiptis adresu: Algirdas Grigaitis, 2081 Plainfield St., Des Plaines, Illinois 60018. Jos bus suskirstytos į keturias grupes: gamtovaizdžiai, portretai, abstraktas, eksperimentinės. Kiekvienas dalyvis tegali pateikti nedaugiau 8. Prašoma skaidrių nedėti į stiklus, bet rėmelius 2 x 2 colių didumo. Skaidres reikia atžymėti tašku kairiajame apatiname kampe. Rėmeliuose užrašyti savo vardą ir pavardę, adresą ir skaidrės pavadinimą. Nežiūrint kiek skaidrių siunčiama, prašoma išlaidoms pridėti po \$2. Siųsti iki rugsėjo 15 d. Geriausias skaidrės bus viešai rodomos. Po konkurso visos skaidrės gražinamos.

* ALTO Chicagoje geg. 3 konferencijoje dalyvavo 28 draugijos. Paskelbta, kad per visą ALTO veiklą Chicagoje šiai organizacijai surinkta \$194,000 Lietuvai vaduoti. Nauju pirmininku išrinktas A. Pužauskas, vicep. J. Skorubskas, kun. A. Stasys, R. Staniūnas, J. Pakalka, sekr. P. Kilius, fin. sekr. J. Svitra, išdėtininkas A. Vallionis, sekretorius S. Monkus, izdo globėja M. Simkus, M. Pranevičius, J. Gulbiniene, V. Šoliūnas. Spaudos komisija: I. Andrašiūnas, A. Pužauskas, A. Repšys, J. Skeivys. Keturios grupės pristatė po 7 atstovus į v-bą.

* SLA CHICAGOS 6 APSKR. posėdis įvyko geg. 3 d. pirm. Onos Biežienės bute. Nutarė gyviau pagrįsti SLA 55-tam seimui, kuris prasidės liepos 1 d. Rick Congress viešbutyje prie Michigan Ave. ir Congress St., Chicagoje. Nutarta kviešti apskrities konferenciją geg. 25 d. Chicago Savings & Loan Ass'n patalpose. Dalyvavo vicep. H. Čižauskienė, sekr. A. Gintneris, org. E. Petraitienė, Centro izdo globėja J. Mileriuotė ir dr. kvotėjas dr. Biežis.

* VIKTORAS DEMERECKIS geg. 7 d. iš-tarnavęs pašte 40 m. buvęs superintenden-tu išėjo į pensiją. Chicagoje gyvenęs per 36 metus. Jis gimęs Philadelphia, Pa. Tarp kitko augina net 32 rožių rūšis.

* ARNOLDAS VOKIETAITIS, baritonas, pakviestas Chicagos Lyric Operos dainuoti 1968 m. sezone, kur jis dainavo 1966 m. Buvo pasirodęs ir Metropolitan Opera National Co. gastrolių metu, taip pat dalyvavo lietuvių J. Karnavičiaus operos pastatyme "Gražina". Chicago paskatino Vokietaitį kviešti jo. Sėkmingas pasirodymas New York City operoje ir gražus apie jį New Yorko spaudos atsiliepinimai.

* MARGUTIS Chicagoje persikelia iš 6755 S. Western Ave. į 2420 W. Marquette Rd. Šioje vietoje numato įsirengti transliacijai studiją, kad nereikėtų važiuoti į stotį. Naujose patalpose yra 6 kambariai, kur gyvena ir radijo vedėjas Petras Petrutis.

* ALMA LAZAUSKAITE iš Addison, Ill. laimėjo premiją Chicago Independence Hall konkurse už rašinį "Patriotizmo reikšmė". Ji varžėsi prieš 12,000 kitų mokinių. Prizas - pilnai apmokėta kelionė po įvairias istorines vietas.

* BRONIŲ KVIKLI, "Mūsų Lietuva" knygos autorių pagerbti Akademiniis Skautų Sąjūdis ruošia knygos pristatymą gegužės 26 d. 7 v. vak. Jaunimo Centre, Chicagoje. Meninę programą atliks solistė Nerija Linkevičiūtė ir pianistas Alvydas Vasaitis. Visi kviečiami dalyvauti, įėjimas nemokamas.

Filmų programos

Vienybės atstovybė Chicagoje jau surengė 4 lietuviškų filmų ar filmų apie Lietuvą programas. Jose buvo parodyta Lietuvos Kino Studijos garsinių filmų, o taip pat ir Amerikos lietuvių, viešėjusių tėvynėje sukurtų filmų: Vl. Rask-Rasčiausko ir dr. G. Bylos-Bylaičio. Dr. Bylos-Bylaičio filmą demonstravo Lietuvoje viešėjusių krepšinininkų komandos vadovas R. Dirvonis, nes tas filmas buvo darytas krepšinininkų lankymosi metu. Filmas gana gerai paruoštas ir turi nemažą informacinės medžiagos. Jis jau buvo rodytas daugelyje lietuviškų kolonijų JAV ir Kanadoje. Neseniai jis buvo nukeliamas ir į Kaliforniją, tad ir ten gyveną lietuviai turėjo progos jį pamatyti.

Balzėko Lietuvių Kultūros Muziejuje per Marijos aukšt. mokinių meno parodos atidarymą. Iš kairės - K. Baltramaitis - vienas šio muziejaus vadovybės narių, sesuo Kazimierietė Rosanne - Marijos mokyklos meno klasės mokytoja, F. Zopolis - Amerikoje gimęs lietuvių veikėjas ir Edv. Šulaitis - Vienybės redaktorius. S. Balzėko nuotr.

AIŠKINO MONTESORI METODA

D. Petrutytė, "Varnas-Montessori vaikų židinėlio" vedėja Chicagoje, balandžio 26 d. skaitė tėvams ir svečiams paskaitą tema "Montessorinės laisvės samprata".

-- Pirmoji montessorinės laisvės sąlyga -- pagarba vaiko asmeniui kaip fiziniu taip ir psichiniu požiūriais, -- kalbėjo pedagogė. -- Montessorinė laisvė bus įgyvendinta tada, kai tėvai pažins savo vaiką ir supras, kad vaiko auklėjimas yra tėvų saviaukla.

Šias paskaitas kas mėnesį rengia židinėlio tėvų komitetas. Jis neseniai buvo išrinktas tokios sudėties: B. Zalatorienė -- pirmininkė, J. Variakojienė -- vicepirmininkė, N. Gaurilienė -- sekretorė ir S. Petersienė -- išdėtininkė.

Sekanti paskaita židinėlio patalpose, 3038 vakarinėje 59 g-vėje, bus skaityta gegužės 24 d. 8 val. vakare. Įėjimas ir kavutė visiems laisva.

V. ZALATORIUS

* LIETUVIŲ PREKYBOS RŪMŲ 35 metų veiklos sukakčiai paminėti rengiamas iškilmingas bankietas gegužės 19 d. Continental Plaza viešbutyje. Programoje dalyvaus solistas A. Brazis. Šokiams gros J. Byansko orkestras.

* ROMA ALIŠAUSKAITE laimėjo septintą vietą Illinois gimnazistų mokslinių darbų konkurse. Konkursą pravedė ir dovanas skyrė Illinois medicininai tirti draugija. Geriausias rašinius atskyrė mokytojai iš visos Illinois valstybės. Dovanas tegavo vos 10 mokinių.

JUOZO BANDŽIUKO
Baras ir Restoranas

Čia vaikinsitės ir vaišinsitės ne tik Amerikos veik visais gėrimais — alumi, vynu ir dar stipresniais. Gausi ir importuotų iš Europos ir kitų kraštų. — Jauki vieta susitikti, pasikalbėti ir džiaugtis gyvenimu su maloniais draugais.

110-12 JAMAICA AVE. Richmond Hill, N. Y. 11418
Tel. 846-9286

RADIO AIDAS T.V. LAB.

SPALVOTI IR PAPRASTI T.V.
RADIO STERIO IR PAPRASTI
VESINTUVAI (AIR CONDITIONERS)
MAGNETOFONAI (TAPERECORDERS)
TAISYMAS IR PARDAVIMAS

SPAUDOS KIOSKAS

J. BUBLAITIS Tel. HI 1-7747 J. PASUKONIS
94-17 Jamaica Ave., Woodhaven, N. Y. 11421

Knight Cap
AUGUST TRAUN, Sav.
LIETUVIŲ RESTORANAS

UŽKANDŽIAI

ĮVAIRŪS

PIETŪS

ŽUVIES

VAKARIENĖ

PATIEKALAI

GERI VALGIAI ĮVAIRŪS
GĖRIMAI PRIEINAMOMIS
KAINOMIS
810 Chestnut Street
Philadelphia

VIENYBĖ

The oldest Lithuanian newspaper in the world was established by Juozas J. Paukštytis in 1886. It is published bi-weekly by Valerie Tysliava and Jonas Valaitis at 192 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. Telephone Applegate 7-7257. Editor: Jonas Valaitis; Managing Editor: Valerie Tysliava; Senior Editor: Vytautas Sirvydas; English Editor: Demie Jonaitis; Associate Editor: Edwardas Sulaitis. Entered as Second Class Matter October 23, 1907, at the Post Office in Brooklyn, N. Y. Subscription rate: \$7.00 for one year. Advertising rates on application. All rights reserved and no part of this newspaper may be reproduced without the consent of the Publishers. All manuscripts are subject to editing.

mes

Atkelta iš 1 psl.

Wallace — visi išėjo į viešumą, visi pasisako už ką nusistatę ir paveda savo politinį likimą piliečiams spręsti."

Kaip žinoma, Vienybės žmonės, dar prie velionio Tysliavos, nepabijojo išėiti į viešumą, pasisakyti, kad išėivio svarbiausioji tautinė pareiga yra esamose sąlygose rasti prasmingą santykį su lietuviais Lietuvoje. Gaila, kad kai kurie mūsų naujesnieji lietuviai dar nepriaugo naudoti demokratijos priemonių: išsikalbėti, išsiskutuoti ir paieškoti išėičių, bet dega užkampinė kova prieš demokratinę ir amerikietiška lietuvišką Vienybę, kuri santykių klausimą išvedė į viešumą ir privertė jį svarstyti.

Apysakoms Lietuvoje būtų puiki tema pavaizduoti gyvenimą ir kovą dviejų, rodos, dabar pasidariusių tipingais Lietuvos lietuviuose. Vienas sielojasi, kad Lietuva būtų žmoniška, tautiška, blaivi ir graži. Kitas (sakysime, labiau gamtos mokslais, negu humanistiniais besišavys inžinierius) dirba, kad Lietuva iš "tamsaus" kaimo išėičių į šviesų, pramoniniai-prekybinį miestą, kad būtų ne Europos užpečkis, bet lygus narys plataus valstybinio sambūrio, kuriame nevyrautų mieščiūniškumas, slogus biurokratizmas, didrusiškas šovininis komisariskumas ir kur aplinka neslėgtų ir nesmaugtų žmogaus kūrybinės iniciatyvos. Abiejų pasaulėžiūrinis įsitikinimas, tačiau, būtų — kultūrai, kuriai policininko nereikia.

Aidų žurnale, kaip paprastai, kultūrinio peno neperdaugiausia. R. Serapinas ryškina Vydūną, kaip filosofą ir moralistą, tik, deja, daugiau kalba apie Sokratą, Einsteina ir kitus, negu apie Vydūną. Sako, šis tikėjė, kad tikrasis žmoniškumas žmoguje pasireiškia išmintimi, kuri nėra proto, ar gamtos mokslų vaisius, bet stebėtinais keliais kažkaip ateina pas žmogų iš kurių tai paslaptinių gelmių. Ji žmoguje tik tada apsigyvena, kai šis visa širdimi jos siekia. Vydūno filosofijos ašis esanti: "Doras gyvenimas yra išmintingas gyvenimas." Savo pasaulėžiūros Vydūnas neapipavidalino. Todėl jo mokslas (jei tokiu galima jį vadinti, pasak Serapino, lietuviuose "nepopuliarus". Amerikiečių platumose nepopuliarus ir budistinis Zeno mokslas, kurio dvasia artima Vydūnui ir kuri kai kurie intelektualai mėgsta. Nežiūrint to, Vydūno žodžiai, kaip tai padilgindavo rimčiau galvojančių lietuvių. Pavyzdžiui, 1909 metais jis pareiškė: "Kūnu gyvam būti yra smagu, bet sąmoningam būti yra džiaugsmas, o išmintyje gyventi — palaima." Ne vieną to meto lietuvių jaunuolį Vydūno iš "paslaptinių gelmių", tarytum, pasemti žodžiai paskatindavo būti geresniu žmogumi ir lietuviu.

Antras geras straipsnis Aiduose yra Alaušiaus slapyvardė pasislėpusio apžvalga Lietuvoje išleistų lituanistinių veikalų. Išvardija ir aptaria net 24, toli gražu ne visus. Visi, sako, bendrai išleisti gerai, knygos yra brandžios ir praturtina sąmoningo lietuvių knygynėlių. Be jų, pamini ir apie 20 Vakarų literatūros vertimų, nuo Šekspyro sonatų iki amerikiečio Fitzgeraldo The Great Gatsby (Lietuvoje jis — "Didysai Getsbis"), ir Lewis Arrow-smitho (Lietuvoje jis "Erousmitas"). Atrodo, kad inteligentus Lietuvoje nekenčia nei lituanistinio nei Vakarų literatūros perėjimo bado.

Girnakalis

IŠ KAIRĖS IR IŠ DEŠINĖS

Paleografijos pamoka

I.

Amerikiečių dienraščiuose matėme nuotrauką žmogaus, belaikančio keletą akmenų, kurie būk įrodą Pietų Amerikos kontinentą susidariusį atsiskiriant nuo Afrikos.

Iš tiesų čia turime reikalo su propaganda. Tokius kontinentų klausimus jau seniai tyrinėja mokslas vadinamas paleogeografija. Mat, žemėje vargu rastum vietelę, kuri praėity, slenkant milijonams metų, nėra bent keli kartus pakaltomis buvusi ir sausuma ir jūros dugnu.

Iš surandamų pėdsakų sudaromi vandenų ir sausumos žemėlapiai, kurie rodo kontinentų išsidėstymą ir išvaizdą praėity. Ko buvo galima rasti anų senų laikų sausumoje ir vandeny, liudija įvairių augalų bei gyvulių likučiai ir t. t. Paleogeografija yra labai įdomus mokslas.

II.

Vokiečių geofizikas dr. Alfred Wegener (gimęs 1880 m. Berlyne, miręs 1930 m. Grenlandijoje) dar 1912 m. paskelbė teoriją apie kontinentų ir kalnų susidarymą. Jo manymu, žemės rutulys yra taip sudarytas, kad apie 100 km (60-70 mylių) storio viršutinis sluoksnis šiaurės ir šiaurės rytų pusėse iš lengvesnių medžiagų ir gali pasislinkti ant kieto sunkaus pagrindo šima. Žemynų slinkimą stabdo ir sudaro kalnagubrius požeiminės žemės plutos raukšlės.

Dr. A. Wegenerio darbas "Palaeogeographische Darstellung der Theorie der Kontinentalverschiebung" yra pridėtas prie E. Dacque "Palaeogeographie", išleisto 1926 Fr. Deuticke, kaip dalis "Enzyklopaedie der Erdkunde". Čia tvirtinama, kad Viršutinio Karbono laikais žemėje būta tik vieno didelio žemyno su nedideliu būsimuoju Atlanto ežeru ir dviem būsimosios Viduržemio jūros ežerais. Eocene jau žymiai atsiskyrusi Amerika, prie kurios drauge laikosi būsimoji Australija ir Antarktis. Senajam kvartere žemynų išvaizda jau išryškėjusi, nors Antarktis dar sudaro Amerikos žemyno virtinės trečiąjį narį.

1967 metais šitokius dalykus skelbti kaip naujus atradimus — tėra propagandinis triukas, daugiau nieko.

Pasikalbėjimas su skaitytojais

I.

Širvytis (slapyvardis, tikros pavardės neskelbiu) parašė ilgą laišką "Atvirai kalbant", kuriame tarp kitko dulkina ir Girnakalį.

1. Esą, net ir Vienybė su kitais laikraščiais sutaria vienu klausimu: pagarbiai linkčioja prieš Vatikano valdininkus. Esą, net ir ten, kur neabejotinai reikia pasisakyti prieš velniavos pilnus dvasiškius (pvz. Chicago šv. Kazimiero kapinių reikalai), tai ir ten prie reikalo einama per daug diplomatiskai: pirma pakalbama apie tautai ir Baž-

nyčiai daug nusipelnusius dvasiškius, pasakui prie ty nusipelnusių pririkuojami bendrai visi dvasiški, o jau ant galo apie kapinių tarpvietę išsivadėjusius lietuviybės pakalbama kaip apie blogas išimtis.

Širvytis teisingai pastebi, kad tos blogos dvasiškių ir praėity ir dabar turime ne nereikšmingas išimtis, bet gan didelį procentą. Bet ir Širvytis negalėtų įrodyti, kad visokių Mažvydų, Donelaičių, Daukšų, Širvydų, Valančių, Maironių, Milukų nebuvo. Va, ir praėity ir dabar (ir dar gyvų jų yra) turime nemažą armiją dvasiškių, kurie tikrai ir tautiniu ir tikėjimo požiūriu yra nusipelnę, kad būtume atsargūs jų bloguoju nepaminėti. Ar kas buvo kunigas ar antikunigas, pagarbiai lenkime galvą prieš kiekvieną tautai nusipelnusį. Sudrauskiame kiekvieną, kuris kėsina paminklus terlioti.

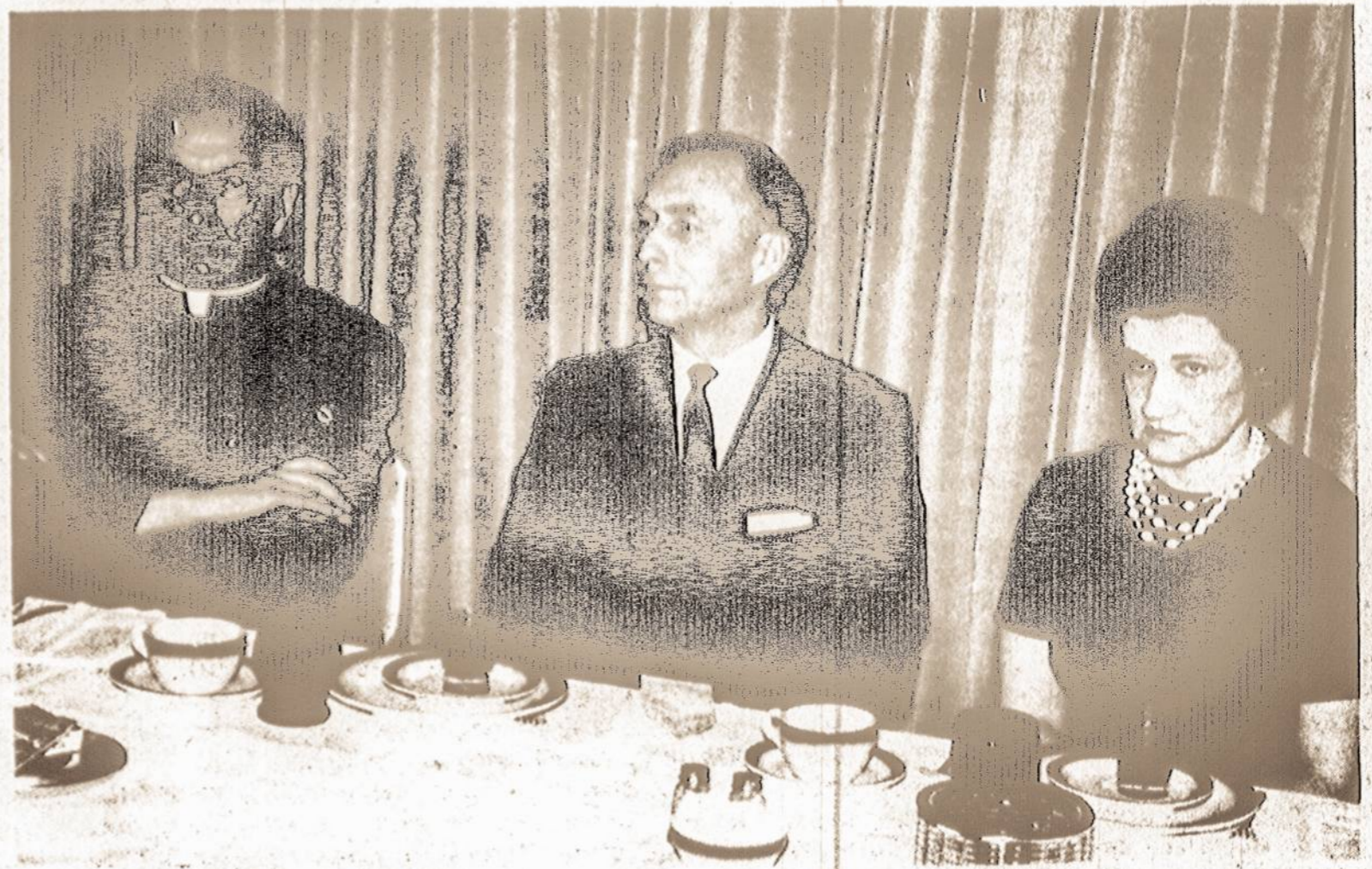
Šia proga Širvytis norėtų sužinoti, iš kieno malonės senoji Lietuva buvo sugriauta, kad 1918 metais reikėjo ją atstatyti. Deja, atsakymo negaliu duoti, nes jis parašytas svertų daugiau kaip du svarus ir Vienybė nepajęgtų jo atspausdinti. Ponas Širvytis, išsigelbėti galite tik ilgomis ir nuodugnomis istorijos studijomis. Šiaip tai yra labai nevertinga sudėtingais istorijos klausimais pasisakinti nieko pirmo to nestudijavus. Gaila, bet tai yra daugelio lietuvių "politikų" (didiesnių ir mažesnių) nevertingas paprotys.

Širvytis klausia mano nuomonės: ar bažnyčios lietuviškos tik dėl to, kad lietuvių pinigais statytos? Manytai, kad ne dėl to. Ir airiškių pinigais pastatyta bažnyčia pasidarytų lietuviška, jei joje rinktųsi mūsų broliai lietuviai ir garsiai lietuviškai melsytųsi. Nelietuviškai meldžiantis, bažnyčios lietuviškumo neišgelbsti jos statytojų tautiškumas ir doleriai. Išvada: lankykite bažnyčias ir jose lietuviškai melskitės.

Širvytis nori sužinoti, keli kunigai priešino tautinio niekalo Washingtone statymui ir keli kunigai dabar Chicagoje visuomenę padeda kovoti už kapines? O aš noriu Širvio paprašyti, kad jis pastudijuotų, kas Katalikų Bažnyčioje atsitinka su nepaklusniais kunigais? Mes civiliai kovojame ir ne rik nieko nepasakome, bet net ir padoraus guzo pakausiję neuzkovojame. Berpigu kovoti. Ar ir kunigai neuzkovojame. Atsakymas: tikrai yra kovoti padedantys kunigai. Pvz. kapinių administracijos raštą visuomenę Draugas paskelbė tik kaip baisiausiai subiaurota lietuvių kalba parašytą skelbimą. Iš to ballaus zuikių batalijono jau daugiau nėra ko laukti. Ką galėjo, tą padarė. Priedo dar atspausdino ilgą prel. M. Krupavičiaus rašinį, labai reikšmingą. Dar galiu pridėti, kad kardinolas Cody pernai buvo susisaukęs Chicago lietuvių kunigus. Kas ten buvo kalbėta, viešai niekas neskelbė, bet aš tikrai žinau, kad ir ten buvo pries dalgi šokančių varlių. Aš manau, kad kunigai irgi tėra žmonės, ir jie neturi didesnės pareigos būti didvyriais už mus visus.

2. Sako, "neatitinka tiesai Girnakalio teigimas, kad žmogaus prigimtis taip sudaryta, kad jam reikia kunigo". Esą, čia vergo

Tęsiama 5 psl.

Jie rūpinasi Chicago šv. Kazimiero kapinių atlievūnimo. Iš kairės - Draugo korespondentas kun. K. Baras, A. Regis ir p. Giedraitienė.

V. Zalatoriaus nuotrauka

Iškeliamos 1926 m. Lietuvos perversmo priežastys

Vilniuje leidžiamas "Gimtasis kraštas" skelbia Mykolo Sleževičiaus laisvą rašytą A. B. Strimaičiui, New Yorke, kuri Vienybės redaktorius J. O. Širvydas parvežė į Lietuvą ir neseniai užtiktas jo archyvine palikime. "Gimtasis kraštas" rašo:

PO 1926 m. gruodžio mėn. 17 d. įvykusio perversmo tautininkai drauge su krikščionimis demokratams, pašalinę iš postų liaudininkus — Lietuvos prezidentą K. Grinų, ministrą pirmininką M. Sleževičių, kitus vyriausybės narius, — paėmė valstybės valdą į savo rankas. Lietuvos prezidentu tapo tautininkas A. Smetona, o valstybės premjeru — jo idėjos draugas A. Voldemaras. Tai nebuvo eilinis vienos vyriausybės pakeitimas kita. Perversmas pakeitė buržuazinę demokratizmą arba parlamentarizmą kita valdymo forma — atvira reakcine diktatūra.

Apie šį įvykį tiesioginių žinių turime nedaug. Atėję į valdžią, tautininkai užčiaupė burnas visiems, kas tik ketino apie juos tarti tiesos žodį. Po perversmo Lietuvoje buvo konfiskuojama net JAV leidžiama „Vienybė“.

kurią tuomet redagavo Lietuvos tautininkų bendraminčiai.

Ši diena apie 1926 m. įvykius neturėjome autentiškų dokumentų, kuriuos būtų rašę nuverstieji liaudininkai ar socialdemokratų lyderiai. Pastaruoju metu šią spragą užpildė M. Sleževičiaus laiškas, kurį pavyko rasti J. O. Širvydo archyvine palikime. J. O. Širvydo — žymaus JAV lietuvių visuomenės veikėjo, ilgamečio „Vienybės“ redaktoriaus — atsivežti iš JAV dokumentai dabar saugomi Vilniaus universiteto bibliotekos rankraštyne. M. Sleževičiaus laiškas rašytas A. B. Strimaičiui. Tai liudija J. O. Širvydo ranka padarytas priedaštas laiško paraštėje. Tiesa, apie šį laišką jau buvo vienur kitur rašyta. Tačiau išsiaiščiama šis skelbiamas pirmą kartą. (Laiško kalba netaisyta. — Red.).

„Semmering bei Wien, 19/II.27 m.“

GERBIAMAS YAMSTAI

Tamstos laisvą gruod. 7 d. rašytą gavau. Labai ačiū. Iki šiol man buvo asmeniškai labai sunku rašyti apskritai, Girdešau, kad Amerikoje mūsų prieštali leidžia apie mane įvairių nebuviusių paskalių! Aš visokių paskalių laukiau, bet kad mano kops būtų, jog aš esu vienas su tautininkais, bet 17/II perversmas su mano žinia ir pritarimu įvyko — tai faktiškai netrukau. Susidėjai su fašistais, kaip Glavackis, Tomkus, Klimailis ir kiti; susidėjai su smetonininkais, kurie šiam perversmui vadovavo — tai būtų man nepakenkama gėda. Ir kol aš sveikas esu, nedariau ir padaryti negalėjau.

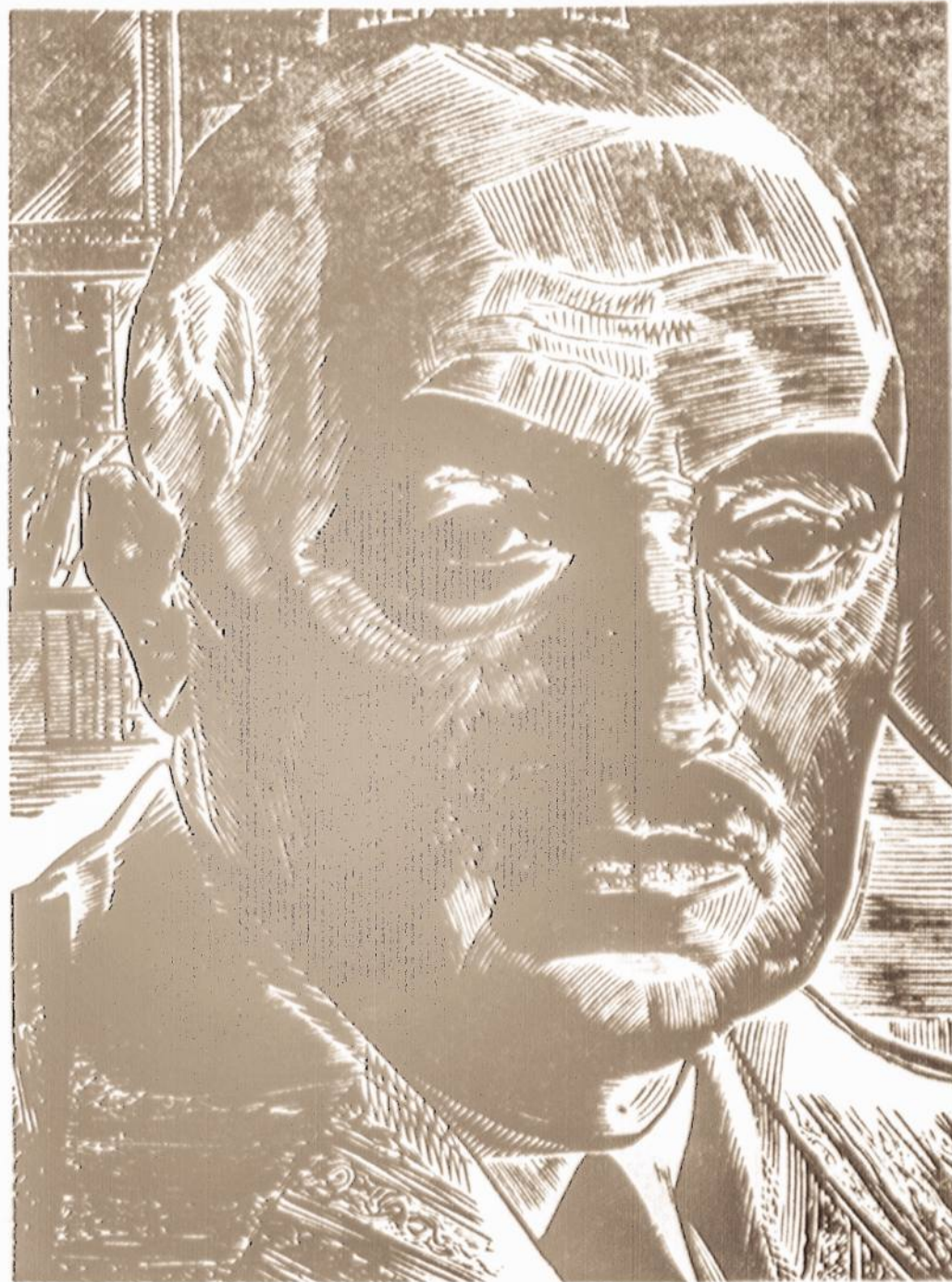
Bendrai aš visuomet buvau ir būsiu prieš tokius militarinius perversmus. Jie kraštui jokios naudos niekuomet nėra atnešę; o atbulai visuomet vedė prie anarchijos ir pražūties. Taip bent rodo istorija. Ir kada Smetona ir kiti tautininkai norėjo jėga nuverstieji krikščionių valdžią, aš ir tuomet buvau prieš, nes mano giliu įsitikinimu Lietuva tokių mėglinių sau leisti negali. Ji ne Portugalija ir ne Graikija ir Pietų Amerikos valstybės. Smetonininkai (tautininkai), kurie tą žygį padarė uždavė Lietuvai skaudžiausią smūgį, kurio ji galėjo tik susilaikyti, jie sakosi tai padarė, nes Lietuvai grėsęs komunizmas ir komunistų sukėlimas. Tai irgi šimtas ir melas. Komunizmas Lietuvoje jokio pamato neturėjo ir neturi. Keltolika ar keltiasdešimt ar net keli šimtai reikalaujančių jaunųjų — tai toli gražu ne komunistinis pavojus. Jokio komunistų sukėlimo negalėjo ir neturėjo būti. Tautininkams klerikalams reikėjo tą smūgį išmėlyti, kad savo žygį prieš tautą, prieš konstituciją ir prieš įstatymus pateisintų. Na-gi jie padariusieji perversmą tesuradę 4 komunistus, kuriuos suėmė ir keliasdešimt, kuriuos pasodino į koncentracijos lagerį Varniuose ir kurių tarpe komunistų vardu sėdi nemaža socialdemokratų ir liaudininkų. Jų šiam ponams ir K. Grinui ir aš ir visi liaudininkai — tai komunistai. Juk šiam ponam visi kas ne tautininkai ir ne klerikalai, visi tie bolševikai ir komunistai. Ne tame visos dalykas, bet klatame, būten: tautininkams, ypač Smetonai, Voldemarui užsinorėjo valdžios. Vienin-

teisė klatame — tai perversmas. O medžiaga tam atnešė. Daug kas iš labai žymių asmenų, ne tik klerikų, bet ir tautininkų turėjo pasirašyti su teismu. Tardymas šio ir greičiau turėjo būti kai kurie didelių tautininkų ir klerikų pabrėžti žmonės. Apie klerikalus nėra kas ir kalbėti — prieš daugelį jų buvo pradėtos bylos, iš daugelio jų turėjo būti išlektos didelės pinigų sumos, kurias jie neteisėtai sau paėmė arba kitiems išdavė. Klerikų organizacijos, Okininkų Sąjunga pradėdant ir kitomis belgiant, negaudamos lėšų iš Valstybės lėdo buvo jau ant mirties pašalo, nemokėjimas kunigams algų visai užrakė klerikų propagandai šalinis, įvedimas civilinės metrikacijos turėjo galutinai palaužti žmones nuo nepakenkiamos kunigų globos ir persekiojimo provincijoje.

Kad sutvarkius finansus ir suorganizavus stiprią veiklą kariuomenę, reikėjo padidinti veiklos erdvę, sumažinti štabus ir užpakalines dalis, sumažinant net vietinių skaičių, o sumažinimas užpakalio herojams, tai žinoma irgi negalėjo būti, nes reikėjo būti iš kariuomenės bent 150—200 karininkų. Valdžia, kuri norėjo turėti fikrą, o ne išpūstą kariuomenę ir kuri nutarė jos paleisti dalį nereikalingų karininkų, tą karininkų akys irgi bolševikinė turėjo būti. Tęsi šie karininkai ir buvo ta medžiaga, kuri pasinaudojo tautininkai ir klerikalai saviems gryniems asmeniniams ir partiniams tikslams. Dabar gali būti klausimas, kodėl jiems visą tą taip lengvai pasisekė. Millitariniai perversmai, kaip parodo istorija, visuomet esti lengvesni ir greičiau, nes perversme dalyvauja, kaip tik tie, kuriais valdžia remiasi, dalyvauja jėga ant kurios valdžia laikosi. Kaip tik ta jėga neturėjo valdžiai — valdžia yra bejėgė, kuo nors prieš tą jėgą atsispirti, nes policija negali kovoti prieš kariuomenę. Tęsi karininkų žymi dalis nutarė sukilti. Kad sukilimas pasisektų, jiems reikėjo išvesti į gatvę kariuomenę. Kariuoniai prieš valdžią kažin ar būtų eję. Tai karininkai išvedė juos apgaulingai būdu: jie paskelbė, kad mieste komunistų sukilimas ir reikia eiti juos maldinti, vyriausybę gi reikia atvesti štaban, kad komunistai jai nieko nepadarytų. Tai iš karto ir pasisekė. Paskui kariuoniai (ant jų jojus) suprato, bet jau viskas buvo atlikta.

Pagaliau dar vienas klausimas: kodėl vyriausybė taip greitai atsiskėlė? Tai teko padaryti dėl šių sumetimų: pirmas, perversmas jau buvo įvykęs; sukilėliai vis viena būtų paskelbę naują valdžią, naują prezidentą, o seimą būtų laikę išvairytą, nes jų rankose buvo jėga. Tokia vyriausybė ir toks prezidentas ne tik savųjų ir sveitimausių akys būtų reikalingas naujo pripažinimo iš kitų valstybių pusės. Atsižūrint į Lietuvos tarptautinę padėtį, kuri ir be to nėra puiki, toks perversmo sudaryta valdžia galėjo grėsti Lietuvos nepriklausomybei. Iš kitos pusės ir viduje tokia valdžia galėjo susilaukti visur pasipriešinimo ir vidujinės tarpusavės ginkluotos kovos. Ką reikėtų Lietuvai vidujinė ginkluota kova, nėra reikalo aiškinti. Tai turėtų priversti prie anarchijos, prie didelio kraujo praliejimo ir greičiausia prie įsikilimo kaimynų į mūsų reikalus. O šį pastaroji galimybė vėl reikėtų Lietuvos nepriklausomybės galę. Pagalios reikėjo žūti-būt išgelbėti seimo esybę, nors ir smarkiai jau įeis, kad smurtininkus neprireidus prie gatulinio diktatūros. Dar labiau į visą tą prisėjo atkreipti dėmesį dėl to, kad kariuoniai, kurie apgaulingai būdu buvo išvesti į gatvę būk tai komunistus maldinti, sužinoję fikrą tiesą, pradėjo nerimauti ir grąžinti išpausti karininkus. Kas matė Rusijos įvykius, žino prie ko tai galėjo turėti priversti: žinoma tik prie anarchijos, po to prie komunistinės-bolševikinės netvarkos ir viso to rezultate vėl prie įsikilimo kaimynų (lenkų, vokiečių), kurie eity gimi Europą nuo anarchijos ir naują bolševistinį liūdę naikinti; tai būtų vėl Lietuvai galas. Tokiai padėčiai esant vyriausybėl prisėjo išsivadėti visų asmeninių ir partinių ambicijų bei samprotavimų ir stengtis įvykius perversmą įvesti į legalias vėžes (tikslai dar buvo galima). Dėl to tai ir Vyriausybė ir Prezidentas atsiskėlė ir davė galimybės sudaryti naują Vyriausybę ir išrinkti naują Prezidentą. Ar mes gerai padarėme, taip pasileiddami, lai sprėdžia istorija. Ir čia mes ir mūsų partija vadovavome šimtinai valstybiniams ir patriotiniams motyvais ir sumetimais, paaukodami savo asmeninius ir net partinius ambicijas ir sumetimus. Rezultate — visgi buvo išvengta vidujinės kovos, kraujo praliejimo, anarchijos ir gal dar blogesnių dalykų. Perversmas gi tapo ačiū mūsų pasivertimui kitiems (sveitimos valstybės ypač) legalizuotais. Aprašiau, kaip galėjau. Tamsta suprasi kad ir dabar nelengva man apie visa tai kalbėti. Aš nesprendžiu ar gerai padariau, ar net spėskite apie tai kiti. Aš tik aprašiau kodėl taip, o ne kitaip padaryta buvo. Šį mano laisvą rašau VISAI KONFIDENCIALIAI — Jūs ir mūsų draugų žiniai ir joku būdu ne spaudai, ne viešam naudojimui. Todėl labai prašyčiau Tamstos šio mano laisvą rašyti niekur neskelbti. Mano išdėstytas čia minėtas Tamsta gali išnaudoti, kaip savo motyvus, savo argumentus visur, kur rasit galima ir reikalinga, neminėdamas, kad jos gautos iš manęs. Kodėl taip, Tamsta suprasi: kaip dabar aš negalėčiau grįžti Lietuvon, kol yra ten dabartiniai valdovai.

Tikrai gerbiu M. SLEŽEVIČIUS

MYKOLAS SLEŽEVIČIUS

Stebėtojo pastabos

Mūsų studentų suvažiavimas pernai, kuriame dalyvavo 190 atstovų, aiškiai išryškino bendrą studentų pažiūrą, kad „pagrindinis Lietuvos laisvės kovos laukas yra ne Amerikoje, bet Lietuvoje. Todėl lietuvių išeivijai, ypač jos susipratusiam jaunimui, reikėtų įvairiais būdais megsti artimesnius santykius su lietuviais Lietuvoje, vienokiu ar kitokiu būdu prisidėti prie ten vykstančio tautos pasipriešinimo metamam rusifikavimui“. Bet Dirvoje Neo-Lituania vardu kalbąs Algis Modestavičius, pripažinęs, kad „didžiausias išeivio uždavinys yra išlaikyti lietuviybę“, čia pat sušunka „kovokim su peršamu bendradarbiavimu“. Kadangi niekas bendradarbiavimo nepersa, tik santykiavimą, galima, kad Modestavičius toks „modest“, kad nepataria kaip išlaikyti lietuviybę išeivijoje, nesantysiant su tautos kamieno nariais, kurie per paskutinius du metus išleido apie 30 puikių lituanistinių veikalų? Jei visi neo-lituanai taip galvoja, kaip Modestavičius, tai pasidarys archeo-lituanais, tolygiais tvarinėjams, apie kuriuos dėdė Šernas parase knygą „Senovės iškasami gyvūnai“.

to build the German Cathedrals", says Herr Rosenberg (gimęs Esioj) žymus Hitlerio ideologas). He thinks this is an argument in favor of the racial doctrine and against Christianity. My God! There has not been such a depth of idiocy in the West in 2,000 years. Indeed, we are agreed, Herr Rosenberg; the Hottentots would not build any German Cathedrals, nor French ones for the matter of that -- certainly not. Not even the Letts could do that, Herr Rosenberg; but a Hottentot, and even a Lithuanian can become a saint and become blessed." (p.51)

Aušrininko poeto J. Mačio 100 metų gimimo sukaktį paminėjo tėvų marijonų Draugas Chicagoje ir tėvų komisarių Tiesa Vilniuje. Abeji „pamiršo“ (turhūt, pagal anglo Orwellio apysakos 1984 "memory hole") paminėti, kad Jonas Macys buvo Vienybės redaktorius ir juo mirė. Gal reikia džiaugtis, kad, galiausiai, Draugas rado atvejį „pabendradarbiuoti“ su lietuviais Lietuvoje -- Vienybės atveju?

Lietuviškoms šestadienio mokykloms Chicagoje reikalinga per metus \$19,470, o aukomis tesurinkta virš \$4,000.

Lenko Slawimiro Mrozeko drama Tango pirmusyk visoje Sovietų imperijoje statyta Vilniuje, lietuvių Dramos teatro, J. Jurašui diriguojant. Scenerijas pieše M. Porcevas, o muziką sukūrė P. Bajoras. Dramą į lietuvių kalbą išvertė A. Lobytė. Šiuo veikalu savo dramos sezoną pradėjo ir italų teatras Genujoj. Krokuvos teatras šią dramą nuvežė pristatyti Koelno vokiečiams.

"If the Hottentots were to become Christians today, they would still not be able

IŠ KAIRĖS IR IŠ DEŠINĖS

Atkelta iš 4 psl.

galvojimas. Širvydas nežino, kad kiekviename žmoguje glūdi ir vergas ir didvyris. Savo gyvenimo versiją žmogus pasirenka pats. Į klausimą, ar žmogus kilęs iš Beždžionės, Ničė atsakė: dar ir dabar žmoguje yra daugiau Beždžionės, kaip Beždžionėje.

Kai kas kunigus taikliai vadina dvasios vadais. Žinoma, ne visi jie būna pasiruosę dvasios vadais būti. Bet kuniga sutapatinus su dvasios vadu, nėra tokio žmogaus, kurio dvasia nebūtų buvusi kokios kitos dvasios vadovauta. Net ir Aristotelio kunigu buvo Platonas.

Visai į tyrus laukus Širvydas išeina, kai ima kalbėti apie dvi kultūras: „buvusią lietuvių ir pasoginę krikščionišką“; ir dar daro sugestijų, kad „lietuvių tikrai galėtų išsiversti ir su sava prigimtimi ir su sava kultūra“. Čia netiesia: senoji lietuvių kultūra jau seniai mirė, negali būti prikeliama. Dabar daromas eksperimentas išrauti iš lietuvių krikščionišką kultūrą ir įdiegti komunistinę. Eksperimentas labai skaudus,

kažin ar pavyks. Bet apie kultūras ta pati kalba, kaip ir apie istoriją, reikėtų prirašyti bent du svarus ir dar daug studijuoti.

II.

Vienas laiškas istisai: -- Siųsdamas "money order" sumoje \$20.00 prašau siuntinėti Jūsų laikraštį ir per 1968 metus. Likusius pinigų skiriu paaišrinti girkakalį. Šią auką laikraštyje neskelbkite. Su pagarba... --

Atsprašydamas laiško autorias, auką skelbiu (nutyliu apie laiško autorijų). Nuosirdžiausiai dėkodamas primenu, kad girkakalį atšrinti yra visai tas pat, ką remti Vienybę (ir aš pats ją remiu).

Post scriptum. Kas norėtų su Girkakaliu kalbėtis, prašau rašyti Vienybei. Man perduos. Rašančio pavardę norečiau žinoti, bet sutinku niekam nesakyti. Šiuo būdu galetume apsvarstyti ir kai kurias kažkodėl pamirstamas temas.

JŪSŪ GIRNAKALIS.

PARDUOTOS VASAROS

FRAGMENTAS IŠ II TOMO (tęsinys)

Virto ažuolai

Tasai paėjo. Stovėjo rankas dar ištiesęs, lyg tebelaikytų Kazytę, ir net kojas pakilnojo, vieną ir kitą. O paskui, susigriebę, nuddino prie stalo, arčiau alaus. Ir gėrė jis šitą alų lyg vandenį, stiklinę po stiklinės.

Kazytė gi — prie manęs. Sukvipusi smagiu prakaitu ir šaltmėtėm, vėl palinksmėjusiom akim.

— Einam į kiemą!

*

Kieme žviritai sumėtė ji akimis vienon pusėn, paskui kiton, prisikišo man prie pat ausies:

— Ko gi Klemenso nėra? Ar šaukei?

— Kaip nešauksi, kad liepei?

— Tai kaip šaukei, kad nėra?

Kieme buvo jau tamsu, tik žiburiai švietė pro stancijos langus. Oras vėl atšalo, kaip buvo atšalęs velykų naktį, šerkánas iš naujo tarkavo tvorą.

— Kaipgi šaukei? — kamantinėjo Kazytė.

Ir aš nežinojau, ką atsakyti. Šaukiau Klemenšą gerai. Kaip visus. Kai tiktai buvo sutarta namuos kviestis svečių, Kazytė tuoj ir išsiuntė mane. Visur buvau, kur ji sakė, visus pašaukiau, ir pas Poškų buvau, tiktai Klemenso tai neradau. Šiomet jis bernavo toli, net Kikildžiuose, ir dar nebuvo atėjęs velykų į namus. Užtat pati Poškienė buvo, ir apsidžiaugė, tuoj pasakė, kad jos Klemensėlis, žinoma, ateis. Kai tik pargrįš, ir ateis. Tai kokio šaukimo bereikia?

— Žinai ką? — atsišaukė tamsoj Kazytė. — Tu vėl nueik. Dabar tuoj ir nueik. Jaunimas šoka, pasakyk. Laukiame, pasakyk...

Ir ne tiek ji liepė, o daugiau prašė manęs, piemens. Ir pažadėjo:

— Kai pasakysi, pyrągo riekę išnešiu iš stancijos. Ir vėl akimis kirpt vienon pusėn, kiton.

— Eik!

O Poškų pirkia stovėjo pačiam senosios kaimovietės gale. Visi plačiašniūriai išsikėlė iš čia į vienkiemius, paliko vien nusenusios obelys, apstagarėję vyšnynai, pamatų ir krosnių išvartos, o tarp jų paliko Poškų pirkia. Žema, kresna, sutūpus. Bet dabar ir jos languose degė šviesa. Velykos buvo visur. Senoji Poškienė sėdėjo krikštasiuočėj, o aplink stalą susėdo keturi jos sūnūs ir duklė, dar pusmergė, bet jau su broliais purstelėjusi iš namų, o dabar pargrįžusi veiky. Sūnūs buvo nedideliukai, tiktai petingi, ilgarankiai, o Klemensas tai ir aukštas, šviesus, susiukavęs plaukus sklastymu per galvos vidurį, nuo ko geltonos garbanos pūpojo iš abiejų kakto pusių, ir kakta atrodė didelė, plati, pilna gero proto. Kai pamatė jis mane, tai pakilo iš užstalės:

— Ką pasakysi, kavaliariau? Gal piršliais pas mūsų Adelę?

Pasakė ir nusijuokė. Ir broliai prie stalo nusijuokė. Ir Adelė.

— Klemensai, ar gražu? — subarė senoji. — Bataičių gi piemu, iš ko žvengiat? Eikš arčiau, — pašaukė mane. — Kiaušinių porą duosiu.

— Na, jeigu šitaip, tai prie stalo piemenį! — linksmai pasakė Klemensas. — Kiaušinių jam dažytų, motut! Degtinę ar gerį?

Nespėjau atsakyti, senoji tarė:

— Nueitum, Klemensai, niekų netauzijęs.

— Ko tenai nemačiau? — taip pat linksmai paklausė Klemensas, o mane stūmė prie stalo, šalia Adelės. — Sėsk, imk, kas padėta, gal dar giminės būsim... Adelė ar patinka?

— Klemensai! — iš naujo subarė ji senoji. — Ką niekus betauzijęs, imtum, sakau, ir nueitum. Piemenį iš anksto siuntė, dabar vėl atsiuntė... Ko pūtiesi, kaip katinas prieš lašinius? Ar tai mums kviečiamiesiems pūstis?

Dabar Klemensas nustojo juoktis, pasižiūrėjo į motiną, tyliai paklausė:

— Kur tu manė varai, motut?

— Ne varau, tik pasakau.

— Aš pas tave atėjau, velykų šventėms, tai kur tu manė varai?

— Kas buvo, prabuvo, atgal nepasuksi, sūnau. O gyvenam taigi po vienu dangum, geruoju reikia. Ir ko tau nenuėjus, jeigu prašo? — Niekas neprabuvo, motut, — pasakė Klemensas.

Ir ėmė vaikščioti po trobą. Auliniai batai: girgžt, girgžt, išsiėmė iš kišenės pirktinio rūkalo pakelį, prirūkė pasilenkęs prie žiburio ir iš karto apkvepino visus mėlynais dūmais.

— Bešvaistai pinigūs, sūnau. Ar tai mums pirktinius dūminti? Multonkos ga'ėjai prasipiaustyti, turiu ant užlų pakaišiusi. Ir stipru, ir kišenė nekiūra.

— Velykos, motut.

Poškienė nieko nebesakė, tiktai galvą lingavo. O paskui pastūmė man du kiaušinius, margai nukąstus, didelius:

— Šituos kišenėn įsidėk, ne už dyka būsi žygį sukoręs. O Kazytė mūsų ačiū pasakyk. Kad kviečia ir kad neišpuiko, taigi... Į ponias išėjo, o nosies nesuka šalin, per šventes atmena. Taigi... Ir tegul nepaima už bloga, kad mūsiškis, va, kumelys, nenutuokia šito.

Šie du gandrai įsikūrė Sudavoje, Paežerių kaimo apylinkėse.

— Motut, o tau ne gėda? — paklausė Klemensas.

— O tu, ką mano seną galvą begėdinęs, svečią palydėtum. Su-temo vaikui, girtų pilna, dar koks šuo už pakinklio pačiups. Ar pasakysi tu Kazytei? — paklausė senoji manęs.

— Pasakysiu, tetule. Ačiū už velykinius.

— Tai ir su ponu dievu. Palydėk, Klemensai.

Išėjom į kiemą, kaip į maišą įlindom. Tamsybė nežiūrima dan-
gų ir žemėj.

— Palauk, — sustabdė Klemensas, — batareiką paimsiu, pa-
šviesiu.

Sugrįžo trobon ir atėjo iš ten, jau spigindamas mėlynos ugnies
akim. Nušvietė taką, vartelius, laukus už vartelių.

— O pats batareikos dar neturi? — paklausė.

Aš tik nusijuokiau. Batareika! Kur tu radai piemenį su bata-
reika? Arba ir pusberni? Net bernas ne kiekvienas turėjo. Tiktai
petingiausi, algos plačiausiai užplėšiantieji, ką jau siūdinosi auli-
nius, dėvėjo čerkesus ant bovelnos ir nešiojo odines kepurės su
diržiuku ant priekakčio, irgi odinio. O piemu? Iš kur jam bata-
reika?!

Klemensas švystelėjo tolyn, tarp senų obelių, ir sugriebė mane
už peties:

— Palauk!

Pašvietė vėl, ir aš pamačiau, kad tarp obelių kažkas gyvas. Ne-
judėjo, tik stovėjo prigludęs. Klemensas užgesino šviesą, nuėjo
tamsoj artyn.

— Tau ko reikia? — paklausė piktai.

— Klemensai, susimidamas... — išgirdau Kazytės balsą.

— Rūtų vainikėlį atnešei?

— Klemensai! — ką tik neverkė Kazytė.

— Tai kiek prašai už vainikėlį?

Dabar Kazytė nieko nebeatsakė, tiktai šniukšėjo nosim tamsoj.

— Už kiek atiduodi? — neatleido Klemensas.

Kazytė jau ne šniukšėjo, o raudėjo balsu:

— Tu pirma paklausk... Gal tiktai gero norėjau... ir tau gero,
ne vienai sau.

— Argi? — sušvilpė Klemensas.

— Tu paklausk pirma... Gal visiškai ne sau, o tiktai tau no-
rėjau...

— Taip labai norėjai, ko raudi dabar? Gavai valaką, vyrą prie
valako, gervės pieno betruksta?

— Klemensai, dievo žodžiu prašau, tu paklausk...

— Klausiausi tavęs rudenį, ką išgirdau? Pánorėjai ponias būti,
tai būk dabar.

— Klemensai, o jeigu būtumėt sutarę rudenį, taigi samdiniu-
tumėt abu; ir tu, ir aš... — raudėjo Kazytė.

— Tu mano ligom nesirk, aš pats atsigirsiu.

— Širdies tu neturi, Klemensai. Gal ir neturėjai... Nei tau ma-
nės reikėjo, nei ką...

Klemensas nieko nebeatsakė, tik švystelėjo Kazytės pusėn, pa-
matė ją raudančią prie obels, nusispiove ir nuėjo šalin, pasišvys-
čiodamas į visas puses. Kazytė puolė vytis, bet paskui metė, sto-
vėjo ir raudėjo viena, tik jau ne prie obels, o tamsioj palaukėje.
Ir aš supratau: reikia man bėgti šalin, namo reikia bėgti.

Bėgti pačioj panamėj Kazytė stačiai išdygo iš žemės, kaip ji
viena ir temokėjo išdygti, kur jai buvo reikalinga. Pagavo už ran-
kovės:

— Kur tu buvai, piemenie?

— Pati žinai.

— Niekur tu nebuvai, girdi? — sušnypštė ji man į ausį. — Ir
nematei nieko. Ir negirdėjai... Ar tu girdi? O jeigu ne, tai aš tau,
žinai? Galvą aš tau praskelsiu su kapone, ir ne taip sau, o išilgai
Ar tu girdi?

— Paleisk! — plėsterėjau aš rankovę, net Kazytė pabėgėjo iš
paskos.

Už vartų pasirodė Antanėlis, aukštai iškėlęs įdegtą žibintą ran-
koj.

— Kas ten? — paklausė jis. — Tai tu, Kazyte? Kur buvai ši-
tiek laiko? Su kuo buvai?

Antanėlio balsas buvo visai piktas, o Kazytė purkštelėjo:

— Atsitrauk, durniau. Prisivė piktas pinigais!..

Ir nubėgo tekina per kiemą.

Antanėlis ilgai žiūrėjo jai pridurmui, vis laikydamas rankoj iš-
keltą žibintą.

— Ar ji pasiuto? — grįžtelėjo į mane. — Tu su ja buvai? Kur
tu su ja buvai? Ar jūs visi pasiutoi? — klausinėjo įpykęs.

Bet nežiūrėjo, ką jam atsakysiu, o sukosi vėl kiemo pusėn, žiū-
rėjo ir žiūrėjo, iškėlęs ranką su žibintu, ir murmleno panosej nei
ši, nei tą, nė nesuprasi — ką.

Bus daugiau

Vis tiek būsiu artistė

Solistės A. Staškevičiūtės kelias į sceną

Tęsinys iš pr. numerio

— Pažūrėsim, pažūrėsim... — sumurmėjo senas profesorius, sėsdamas prie fortepijono. Užgavęs keletą akordų, jis pradėjo pretenduoti solistes „varinėti“ trigarsiais aukštyn ir žemyn. Aleksandra suprato, kad dabar vienintelis jos išsibūtinimas tikrai parodyti balsą. Na ir stegėsi! Nuo galingo jos soprano ėmė žvangėti kandėlabrų kristalėliai, ir sulig kiekviena nauja aukšta gaida vis labiau šviesėjo egzaminatorių veidai.

— Ta ma hlasi! — tepasakė senukas, pakildamas nuo instrumento.

“Virš programos” padainavusi čigoniską romansą, kokio, tur būt, niekad nebuvo girdėjusios šios garbinos įstaugos stenos. Aleksandra linkstančiais keliais išėjo į koridorius...

Po pusvalandžio paaiškėjo ir devyni išrinktieji. Tarp jų buvo ir Staškevičiūtė.

Šią laimingiausią gyvenimo akimirklą užtemdė rūpesčiai: kur įsikurti! — kaip užsidirbti kokiu būdu pavyti išprususius savo kolegas?

Nors ir buvo gėda, kartu su mažučiais vaikais Aleksandra lanko muzikos teorijos, solfedžio pamokas. Kad gautų dieną paskambinti pianinu gretimose alinėje, vakarais ji čia dainuoja linksmiems svečiams. Ant to paties pianino stovi lėkštelė, kurioje, nuo alaus suminkštėjus širdžiai, svečiai meta varlekes. Tai dainininkės uždarbis. Maitinasi ji studentų valgykloje, kur padeda merginoms suplauti indus. Bet nei dainuodama alinėje, nei barškindama plovykloje lėkštes, Aleksandra nesijaučia esanti vargšė penlė. Ji žiūri tik ateitin ir nuolatos sau kartoja: vis tiek būsiu artistė! Šio įsitikinimo nepalaužė ir netikėtai užklupusi liga, kuri beveik metams prikaustė merginą prie lovos.

Kasdieninį užsispyrusios merginos kovoję už savo didį tikslą pasitaikydavo ir laimingų dienų. Štai vienas toks anderseniškias epizodas. Jai pasiūlė už keletą kronų giedoti cerkvėje. Įspūdingo

je Cesnakovo chorinėje psalmėje ji turėjo atlikti angelo solo partiją. Muzika buvo tikrai graži, ir Aleksandra giedojo įsijausdama, savo tyru balsu skardendama cerkvės skliautus. Greitai pasklido garsas apie jaudinančias pamaldas, ir žmonės ėmė plaukte plaukti cerkvėn. “Batiuškos” nesnaudė ir įsigudrino muzikos mėgėjams pardavinėti bilietus.

Kartą po pamaldų ant chorų užlipo senas seneliukas ir, susiradęs choristų tarpe “angela”, įteikė jai voką. Kai Aleksandra, išbėgusi garvėn, jį atidarė — pamatė naujutėlį tūkstančio kronų banknotą. Už šią sumą galima buvo pragyventi iš-tisus tris mėnesius.

Deja, tokių epizodų buvo nedaug.

1930-aisiais metais Prahos konservatorija išleido į gyvenimą pirmąją ir, tur būt, iki šios dienos vienintelę absolventę — lietuvę, Aleksandra Staškevičiūtė, atsiseikiniusi su draugais ir savo mylima mokytoja profesore D. Brambergerova, išvyko į gimtąjį Kauną.

TRISDEŠIMTŲJŲ METŲ SOSTINĖJE

Kauno opera klestėjo. So-lisčių čia buvo daugiau, negu reikia. Vienos dainavo savo balsais, kitos, kaip tuomet sakydavo, “vyrų ir tėvų balsais”. Visos didelės ponios. Sunku buvo tarp jų aluvenčio dukrai, nors ir turinčiai praktišką pelnytą diplomą. Ruošiant premjerą, jai dainai tekdavo tik sėdėti parteryje ir žiūrėti, kaip scenoje repetuoja primadonos. Gal dėl to taip ryškiai atmintin įstrigo 1934-iejį metai.

Tais metais į Kauną atvyko koncertuoti Saliapinas. Tas pats Fiodoras Saliapinas, kurio pavardę su didžiausia pagarba ir susižavėjimu Aleksandra skaitydavo afišose Maskvoje. Saliapinas sutiko sudainuoti “Fauste” Mefistą. Soritos vieną, antrą, trečią, atėjo ir Staškevičiūtės eilė.

— Aha. Tai tamsta taip pat dainuoti? — sugriaudėjo Saliapinas, nužvelgęs dainininkę nuo galvos iki kojų. — Ką gi. Pabandysim sceną bažnyčioje...

“Dabar arba niekadosi!” — pagalvojo Aleksandra, suklupdama vidury scenos. Dabar buvo puiki proga įtikinti vietinius skeptikus savo artistiniu talentu ir balsu. Sunku tapti savo šalyje pranašu, bet jeigu tars žodį gerbiamas gastroljerius. Ir jis tą žodį tarė.

— Gerai, jauti baimę už nugaros, — pagyrė jis partnerę.

Išklausęs dar brangenybių ariją, jis atsigrėžė į dirigentą Mykolą Bukšą ir tarė:

— Tai štai. Dainuos šita didžiulė.

— Tu tikra artistė. Tik žiūrėk, kad tos varnos tavęs neužkapotų.

Bet dabar jau sunku buvo Aleksandrą “užkapoti”. Vieną po kitos ji ruošia naujas partijas: Mimi “Bohemoje”, Maženką “Parduotoje nuotakoje”, Lizą “Pikų damoje”, Dezdemoną “Otele”. Su dainininke gera dirbti dirigentams — ji muzikali; malonu režisieriams — ji gali aktorė, turi puikią dikciją.

Mačiusi vargo, sutikusi gyvenime daug gerų ir blogų žmonių, artistė savo gyvenimiškos patirties bagaže rasdavo ryškių prototipų kuriamiems herojams, motyvų veiksmams pateisinti, spalvingų detalių išoriniam piešiniui charakterizuoti. Prigimtis nepagalbėjo jai ir jumoro jausmo. Staškevičiūtė taikliai imituodavo savo pažįstamus ir bendradarbius, pagaudavo jiems būdingas kalbos intonacijas, eiseną, gestus. Šie sugebėjimai praverdavo ir scenoje.

1936 m. A. Staškevičiūtė pakviečia gastrolių Prahos teatrą. Čia ji dainuoja Margaritą su partneriu, vėliau tapusiu pasauline žygybe — Jusi Bjorlingu, tuomet vos dvidešimt dviejų metų jaunuoliu. Spektaklis eina trim kalbom: Margarita dainuoja lietuviškai, Faustas — švediška, kiti atlikėjai — čekiška. Pasisekimas milžiniškas. Solistė pakviečiama sekančiais metais vėl atvykti į Prahą, paruošus Tatjanos partiją Čaikovskio operoje “Eugenijus Oneginas” rusų kalba. Šis pakvietimas turėjo gilių pasekmių visai tolimesnei dainininkės biografijai.

A. Staškevičiūtės biustas.

B. Pundzius.

Kai sekančiais metais Staškevičiūtė atvyko į Prahą, jai buvo pasiūlyta prisistatyti Lietuvos atstovybei. Tuometinis pasiuntinys Turauskas, sužinojęs, kad solistė ruošiasi dainuoti Tatjaną rusiškai, griežtai užprotstavo, jam rusų kalba buvo bolševikų kalba. Veltui solistė bandė įtikinti, kad tai operos originalo, Puškino, Lermontovo, Tolstojaus kalba.

Bebodama draudimo ir reikalavimo nutraukti kontraktą, Staškevičiūtė spektaklyje dalyvavo (Onegino partiją atliko Zdenekas Otava) ir turėjo didžiulį pasisekimą. Teatro vadovybė vėl angažavo solistę net keliems vaidmenims. Deja, šiuo pasiūlymu Staškevičiūtė pasinaudoti nebeteko. Grįžusią į Lietuvą dainininkę pakvietė Užsienio reikalų ministerija ir įteikė raštą-protestą, kuris už valdžios nurodymų nepaisymą uždraudė jai trejus metus išvykti už Lietuvos ribų.

SU KUO JŪS PANELE?

Drąsus dainininkės žingsnis neliko nepastebėtas. Reagavimas buvo įvairus: vienai nustojo sveikintis, laikė ją vos ne tėvynės išdavike, kiti — pritardami spaudė ranką.

1939 m. A. Staškevičiūtė pakviečiama koncertuoti į Maskvą. Nors treji draudimo metai dar nebuvo pasibaigę, bet jau pūtė kiti vėjai. Pašonėje slautėjo karas, vokiečiai buvo užgrobę Klaipėdos kraštą. Tarybų Sąjunga gražino Lietuvai Vilnių. Tuo metu TSRS dar buvo užsienis, bet kliūčių išvykti niekas nebedarė. Po pirmojo koncerto VOKS'e Staškevičiūtė pakviečiama sudainuoti Tatjaną Didžiajame teatre.

— Ir vėl “Oneginas”. Ši opera lemtinga mano gyvenime, — prisimena solistė. — Tai pirmoji opera, kurią man teko matyti tuoj po revoliucijos tame pačiame Didžiajame teatre. Tatjana buvo mano pirmasis vaidmuo scenoje, kuri aš paruošiau dar Konservatorijoje. Atmintinas “Eugenijus Oneginas” spektaklis Prahoje. Ir štai — debiutas Didžiajame teatre...

1940-ųjų metų vasara nu-plazdėjo per Lietuvą raudonomis vėliavomis. Mitingai, demonstracijos, išlaisvintų politikinių sutikimai. Aleksandra Staškevičiūtė iškeliama kandidatė į Liaudies Seimo narius.

JEIGU KARAS RYTOJ...

Metai prabėgo, kaip viena diena. Sekančią, 1941-ųjų metų vasarą, A. Staškevičiūtė išvažiavo iš Lietuvos.

— Ar negalėčiau kuo padėti?

— Nejaugi nežinote, kad karas! — pakėlė galvą moteris.

Jos šūksnis, ašarotos akys, žinios netikėtumas užtelėjo karštą bangą per širdį. Taip ir liko degti žaizda visus ketverius karo metus, neleidama nurimti, užsimiršti, pagalvoti apie save...

Sunkiais karo metais dainininkės gyvenime dar kartą iškilio lemtingasis “Eugenijus Oneginas”. Ji vėl buvo pakviesta dainuoti Didžiajame teatre Tatjaną. Po fronto šalčių, vargų, nepriteklių — brokatinės portjerios, auksuotos ložės, žėrintys kunigaikščių ir grafių rūbai scenoje atrodė absurdiškai, bet rusų merginos ir valingos moters Tatjanos paveiklas per tuos metus solistei tapo dar artimesnis, dar suprantamesnis. Nei sunkaus gyvenimo negandai, nei kasdieniniai koncertai fronto sąlygomis nepaveikė solistės balso — jis skambėjo puikiai. Recenzentai taip įvertino jos Tatjaną: “Staškevičiūtė gali drąsiai pakartoti Čaikovskio žodžius — aš įsimylėjusį į Tatjanos paveiklą...”

DAINUOJU

— Pažūrėsim, ar po tiek metų dar tebemokate dainuoti, — sutiko senukas dirigentas Bukša dainininkę, sugrįžusią 1944 metais į Kauną. Jis dar nežinojo, kad karo metais solistė dalyvavo tūkstantyje koncertų! Kitas per visą savo amžių tiek nesudainuoja.

Pirmasis vaidmuo, kuri gavo Staškevičiūtė, buvo Gražina atnaujinaamoje J. Karnavičiaus operoje. Solistei nereikėjo kankintis, ieškant “rakto” herojės širdžiai. Pergvenimai dėl tėvynės, troškimas jai padėti, savo laimės išsižadėjimas pareigos vardan — buvo pačios solistės jausmai per visus pastaruosius metus. O kiti vaidmenys! Širdyje susikaupė gili neapykanta smurtui, neteisėbei, žiaurumui, susikaupė meilė paprastam žmogui, slepiančiam savyje taurumą, drąsą, mokačiam pasiaukoti, glūdėje didžiulės atsargos užuojautos nelaimingiems, o kartu begalinis noras gyventi. Visa tai teikė galios, sodrių spalvų balsui, kuriams pavieklis a m scenoje. Pokario metų Bateriai buvo tragiškesnė, Dezdemonai

Tęsiama 9 psl.

Svečiuose pas solistę A. Staškevičiūtę 1963 m. Iš kairės: A. Staškevičiūtė, V. Tyliavienė, profesorius V. Reimeris.

LDD 7 kp. Margučio balijuje, kuris įvyko Prano Bručo salėje Woodhavene. Iš kairės: N. Jasiukynaitė, E. Mikužūtė, adv. S. Briedis, Bronė Spudienė ir A. Kačanauskas.

Svečiat LDD 7 kp. Margučių balijuje. Prie stalų matomi: Adelė ir Motiejus Mažeikai, kurie šį mėnesį atostogų išvyksta į Hawaii salas, Marytė Diržienė ir Balzaraitis. Kalba SLA išdėtinė E. Mikužūtė, S. Narkėliunaitės nuotr.

Mykolas Cibas, vadovavęs Operetės Choro moterų grupės koncertui.

PETER'S Bar & Grill Sav. PETRAS KADAS

Jauki vieta įvairūs gėrimai. Graži salė pobūviams bei susirinkimams.

KVIEČIAME IR LAUKSIME JŪSŲ ATSLANKANT

459 Grand Street Brooklyn, N. Y. 11211 Telefonas: Evergreen 4-8698

Colonial FOODS

109-18 JAMAICA AVE. RICHMOND HILL, N.Y. Telefonas - 441-1070

LIETUVIŠKI KOLDŪNAI, SŪRIS, GRYBAI, DEŠROS, IMPORTUOTI VALGIAI ALUS IR VISOKIE GARDUMYNAI.

Kviečiame apsilankyti.

EILIUOTA PASAKA

Vilniaus "Vagos" leidykla išleido 50,000 egz. tiražu S. Tomarienės knygą vaikams antrašte "katinas puikuolis ir gudruolis". Knygelė iliustruota dail. B. Denkutės.

S. Tomarienė slūžetą paėmė iš tautosakos ir ją išreiškė savo stilium, savo eilėmis, o tati daro pasaką patrauklesnę skaityti, ypač vaikams, kurie mėgsta ritmą. S. Tomarienės kalba žodinga, gyva, taisyklinga, todėl jos kūrinys patarnauja Lietuvos vaikų gimtosios kalbos praturtinimui ir estetiškam jų džiaugsmui, malonumui. Bet Drauge Svilius randa, kad S. Pipiraitė - Tomarienė yra baisi bendradarbiaudama su Lietuvos priešais, su "burlioku", bet kuo tas "bendradarbiavimas" baisus, - grėsmingai pažadėjo atskiru straipsniu parodyti, tačiau praėjo apie 3 mėnesius, o to įrodymo dar neteko skaityti.

Įdomu, kad ir pasakų eilėvėmis Lietuvos vaikams besąs bausis, grėsmingas nusikaltimas "tautinei drausmei". Tai, mat, besąs socialinis realizmas, iki šiol žinojome socialistinį realizmą; dabar štai mums Svilius žada išaiškinti socialinį realizmą. Taip Svilius įsibaisino tu "maskoliškų purvinių batų", jog dvasios pagavime ir zodžių prasmės nebeskiri.

Nesmagu, kad "Draugas" dėdamasis kultūringu laikraščiu, deda tokius nekultūringus straipsnius.

S. Tomarienė

O visdėlo S. Tomarienės raštai vaikams skaitomi ne vien Lietuvoje; juos savo vaikams skaito ir vilkininkai, taigi S. Tomarienės bendradarbiavimo vaisiais praktiškai naudojasi ir išėvių vaikai. (J.G.)

Alice Zupko
Richmond Hill FLORIST
INC.

126-15 LIBERTY AVE.
RICHMOND HILL, N. Y. 11419

GELES PARUOŠIAMOS VESTUVĖMS, LAIDOTUVĖMS IR KITOKIOMS PRAMOGOMS

BUKIETAI PRISTATOMI Į NURODYTĄ VIETĄ.

ATDARA: nuo 9 v. r. iki 9 v. v. Sekmadieniais nuo 9 v. r. iki 5 v. v.

TEL. 641-7702 - 641-9441 NITE 641-1238

SAY IT WITH FLOWERS

TELEFLORA

CARPENTER
CABINET MAKER

CUSTOM BUILT

CABINETS

- BOOKCASES
- ANTIQUE REPAIRING

FORMICA WORK SPECIALISTS

AUGUST VILENIŠKIS
119-20 JAMAICA AVENUE
RICHMOND HILL, N. Y.

VIRGINIA 7-5760

ĮDOMI PASKAITA APIE GINTARA

PRANĖ LAPIENĖ

Paprastai manoma, kad visa lietuvių visuomeninė veikla prasideda penktadienio vakarą ir baigiasi sekmadieni. To neneigiant, tenka pažymėti kad esama ir išimčių. Man, pavyzdžiui, vieną mėnesį ir neužmirštamą popietę teko praleisti antradienį. Tai įvyko balandžio 9 d., kada Jungtinių Tautų moterys, susitelkusios į draugiją, savo susirinkime turėjo paskaitą apie Lietuvos gintarą. Mat, tuo Manhattano vieneto dabartinė pirmininkė yra Irena Vladimirovienė, lietuvė. O kada lietuvių praleido progą priminti kitataučiams savo tėvynę!

Kruopščiai buvo paruošta paskaita, surašyta anglų kalba, kurios pasiklausyti susirinko įvairių tautų moterys, kurių daugumos vyrai arba yra JT ambasadoriais ar kitokiais savo valstybių reprezentantais. Kai kurių gal pirmą kartą buvo išgirstas ir Lietuvos vardas, o, iš susirinkimo išėjusios, vargu jį kada bepamirš.

Paskaita buvo iliustruojama gintaro išdirbiniais, kurie meniškai buvo išdėstyti prie J. T. Church Center salės vitrinose kartu su lietuvių rankdarbiais, įvairiais drožiniais. Tai buvo graži mūsų dailės kolekcija. Buvo ko ir lietuviui pažūrėti. Aš pati niekada nebuvau mačiusi tokio dydžio gintaro gabalo, koks buvo išstatytas parodoje, pačios Vladimirovienės nuosavybė, kuri jai Lietuvos draugai įteikė, kai ji vyko į Jungtines Amerikos Valstybes. Gal tas gintaro gabalas ir paskaitino ją ne tik nepamiršti savojo krašto, bet dar būtinai jį bent gintaru parodyti ir kitiems. Nemažiau stebinantis gintaro gabalas, taipogi meniškai apdirbtas, buvo ten išstatytas ir dainininkės Nėlės Ventienės. Tai stambesnieji gabalai. Įvairių nerinių, apyrankių, sagų ir kitokių papuošalų bei figurėlių buvo gausybė, kas visa buvo sunėsta kelių lietuvių moterų. O gi dar bluztos, rankšluosčiai, staltiesės, takeliai ir gintaro paveikslai sudarė tikrai neužmirštamą rinkinį, kuris vertėtų parodyti mūsų sąskrydžiuose ir moterų organizacijose į kurias bandoma atsikviesti ir kitataučių. Manau padaryti joms didesnę įspūdį ir geriau primintų Lietuvos vardą, negu joms pateikiamas kugelis su paršuku.

Tai prie kitko. Kas gi yra toji Irena Vladimirovienė? Žinojau, kad ji yra dr. Levo Vladimirovo žmona, mokytoja janti prie JT esamojo mokykloje, maloni sutikti pokalbiui.

Kas yra jos vyras, manau čia nebereikia aiškinti. Nežiūrint, kad jis yra gimęs, augęs ir mokslus ėjęs Lietuvoje, o dabar yra JT bibliotekos direktorium, daug turįs pažinčių mūsų intelektualiuose ir jų yra gerbiamas, -- jo

Klausiausi Guno "Ave, Marija", Čaikovskio romano "Langą aš atidarau", Rubinsteinio "Nakties"... Kaip visuomet krikščioniai švart inonacija, taurus atlikimo paprastumas, be dirbtinų aistrų ir kentėjimų, gliaulai širdyje pagauta kūrinio nuotaika. Klausiausi ir vėl nulenkliau galvą prieš šią nepailstančią menininkę. Artistę -- scenoje, žmogų -- gyvenime.

IRENA MIKŠYTĖ

Irena Vladimirovienė kalba apie Lietuvos "auksą".

vardas dar gana plačiai yra nuskambėjęs ir mūsų periodinėje spaudoje, bet ne kaip pasižymėjusio ir aukštai iškilusio kultūrininko, bet ... tikro levo, to "plėšriojo žvėries!" Mat, kartą jam atvykus į mūsų veiksnių susirinkimą, vienas žmogus taip labai jį išsigando, kad net iš užimto sosto išvirto, ir, atsipeikėjęs, iš turimų pareigų atsistatydino. O kadangi tai buvo vienas iš pačių didžiųjų ir reikšmingųjų vyrų "Lietuvos vaduotojų" veikloje, vien dėl to, matyt, tiek daug apie tą įvykį buvo rašoma ir iš Vladimirovo, to simpatingo žmogaus, buvo bandoma padaryti baubą.

Vladimirovienė, pažūrėti, yra priešingybė savo vyrui. Neaukšta, smulkaus kūno, kuomet jos vyras aukšto ūgio, išdidžios laikysenos. Vienu brožu, tačiau, jie nesisiskiria: susitikę lietuvius, būna paprasti ir nuosirdūs. Nieko nežinodama apie paskaitos turinį, vykau į ją su mažyte baime. Ką gali

žinoti, galvojau, koki pokštą ta moteris parodys pasauliui.

Radau Vladimirovienę susilusia dūlojant mūsų tautodailę ir gintaro gaminius parodai. Jai į talką atskubėjo Ona Žiugzdienė, taipogi išvargusi, nes tą pačią dieną ji pakavosi savo "mantą" ir ruošėsi grįžti namo, į Vilnių, kur jos laukė sūnelis, motina ir, žinoma, draugai. Vladimirovaitė, rodos, tik 13 metų, žymiai jau aukštesnė už motiną ir laiba, kaip nendrė, demonstruoja vilnietišką tautinį kostiumą. Ant jos kaklo stambių gintarų ilga eilė. Si mergaitė buvo gyvu modeliu, kuomet paskaita buvo iliustruojama ne tik gintaro išdirbiniais, o ir kitokia tautodailė, į tą kiekį įjungiant ir mūsų tautinius rubus.

Nemažiau susirinkusius žavėjo ir Salomejos Narkėliūnaitės parodyta spalvota filmas, vardu "Saulės pasaka", kur be kita ko buvo galima įžiūrėti, kaip panaudojama mūsų tautinė dailė su gintaro priemaisa žymesnių pastatų papuosimui. "How beautiful, how beautiful", tesigirdėjo susirinkusiųjų šnibždesyje. Tai buvo žavėtina popietė ir niekada neužmirštama.

* Gedimnui J. Eidukaičiui Pietų Vietname kovose žuvus, Pietų Vietnamo vyriausybė atsiuntė jo tėvams gyvenantiems Cleveland, Ohio, Military Merit Medali. Žuvusiojo tėvas K. Eidukaitis yra Lietuvos kariuomenės savanoris kurėjas. Oficialiuose raštuose pažymėta, kad K. Eidukaitis gimęs Lietuvoje, atvykęs į Jungtines Valstybes 1949 m.

* Inž. Raimundas Zičkus Caracas, Venezueloje savaitę laiko skaitė paskaitas universitete.

Aleksandra Staškevičiūtė Tatjanos rolėje operoje "Eugenijus Oneginas".

Vistiek būsiu artiste

Atkelta iš 7 psl.

demoną švelnesnė, Aida karštesnė, nei apkačiau... Atėjo metas savo žinomis ir patirtimi pasidalinti su tais, kurie taip pat -- kaip ir ji kadaise -- svaiojo tapti artistais. 1949 m., dar tebedainuodama operoje, solistė pradėjo dėstyti Konservatorijoje.

Kaip stovėti. Kaip įkvėpti. Kaip artikuliuoti garsus, kad būtų ryškūs kiekvienas žodis -- pirmųjų pamokų proza. Žingsnis po žingsnio veda Aleksandra Staškevičiūtė savo mokinius tais keliais, kuriuos pati praėjo, išbandė.

"Nebūtina kiekvienam geram dainininkui būti pedagogu, bet kiekvienas geras vokalo dėstytojas būtinai turi būti dainininkas" -- tokia mintis įrašyta populiarių Zeidlerio vokalizų žangoje. Staškevičiūtė su tuo sutinka. Scena -- ne balso stygų demonstravimo arena. Čia kuriamas Menas. Dainininkas -- aktorius ir muzikantas drauge. Jo išraiškos priemonių arsenalas -- ne vien tik instrumentas-balsas, bet ir veido išraiška, laikysena, gestai, nuotaika. Visa tai reikia sugebėti naudoti su saiku ir skoniu, kontroliuojant save iš šalies. Vienaip, kada stovi estradoje vienas ir tau už nugaros tik fortepijonas, kitaip, kada dainuojai su partneriais dekoracijų fone.

Būna dainininkų -- skurdžių, kurie teturi vieną rūbą: visuomet jie dainuoja vienodai lygiu balsu, visuomet yra patys savimi. Gal tai ir dainavimas, bet tai ne menas. Dainininkas privalo turėti turtingą vidinį regėjimą, jausti kvapus, matyti spalvas, pagauti kompozitorių sielos virpėjimus, kurių neužrašys natomis. Ir visa tai turi atspindėti jo

balsas -- tik tada jis jaudins klausytojus. Kitu atveju tai bus aklo pasakojimas apie spalvas.

Visas šias tiesas šimtą kartų profesorė Staškevičiūtė kartojė savo studentams: M. Aleškevičiūtei, I. Jasiūnaitėi, I. Zukaitei, St. Repečkaičiai, A. Mikšytei ir daugeliui kitų mokinių. Ir dar vienos tiesos liepė neužmiršti reiklį mokytoja: "Balsas kaip batai -- kol kasdien valai -- blizga".

Pati ji šventai laikėsi šios taisyklės, todėl ir galėjo sulaukusi šešiasdešimt septynerių metų -- surengti savo koncertus.

Su nuostaba žiūrėjau į mūsų Liaudies artistę, profesorę, į gyvenimo grūdintą moterį, sugebėjusią išlaikyti tiesų stotą, giedrą žvilgsnį, žvalumą ir energiją. Gerbiama profesorė -- Konservatorijoje, aktyvi narė -- Kultūrinių ryšių su užsienio lietuviams komitete, liaudies tarėja, "Jaunimo draugu" klubo narė -- tai tik dalis jos štandieninių pareigų ir rūpesčių. Visur ji suspėja, visur mielai dalyvauja. Ir dar koncertai... Aišku, keturiasdešimt metų scenoje "blizginamas" balsas nebegalai taip žėrėti, kaip jaunystėje, todėl solistė protinai pasirenka repertuarą.

Klausiausi Guno "Ave, Marija", Čaikovskio romano "Langą aš atidarau", Rubinsteinio "Nakties"... Kaip visuomet krikščioniai švart inonacija, taurus atlikimo paprastumas, be dirbtinų aistrų ir kentėjimų, gliaulai širdyje pagauta kūrinio nuotaika. Klausiausi ir vėl nulenkliau galvą prieš šią nepailstančią menininkę. Artistę -- scenoje, žmogų -- gyvenime.

ADVOKATAS
C. A. VOKET
(VOKIETAITIS)

41-40 74th Street
Jackson Heights, N. Y.
Telefonas: NEWton 9-0000

Republic
LIQUOR STORE

JUOZAS BRUŽINSKAS
Vedėjas

322 Union Ave. Brooklyn, N. Y.
Tel. EV 7-2089

Namų pirkimo, pardavimo, apdraudos ir visats reikalais krepkkitės į
REAL ESTATE & INSURANCE
John Orman Agency

GERIAUSIAS PATARNAVIMAS

Pildomi miesto, valstybės ir federalinės valdžios mokesčių pareiškimai.
110-04 JAMAICA AVE. RICHMOND HILL, N. Y.
Telefonas
Virginia 6-1800

William Ward (kairėje), žymus Demokratų partijos veikėjas Queens rajone, Moterų Vienybės pavasario balijuje kalbasi su pirmininke E. Andriusiene. Dešinėje - A. Marcellinas gyvenąs Howard Beach, N. Y., vietos Demokratų klubo valdybos narys.

S. Narkėllunaitės nuotrauka

TRUMPAI IŠ VISUR

* DR. EUGENIJUS ANTELIS, Brooklyno Gydytojų Simfoninio Orkestro pirmininkas praneša, kad birželio 14 d. yra rengiamas metinis pavasario koncertas, kuris įvyks Clara Barton High School salėje (901 Classon Ave.) 8:15 val. vak. Diriguos B. Ferrara. Solistas bus dr. M. Altman.

* NATALIJA STILSONIENĖ gavo žinią, kad Lietuvoje mirė jos brolis Justinas Kumetis. Jis buvo muzikas, savanoris kareivis dalyvavęs Klaipėdos išvadavime. Buvopalaidotas Salnikų kapinėse netoli Vilniaus. Jo liūdi visos seserys ir giminės.

* VILNIAUS RADIJĄ JAV galima girdėti 31, 41, 49 metru bangomis. Rytinėse valstybėse 4 val. ir 5:30 val. p.p., vidurvakarių laiku 3 ir 4:30 val. p.p. Sekmadeniais ir penktadieniais programa perduodama angliskai.

* BIRUTĖ IR INŽ. POVILAS ČEČKAI iš Dearborn, Mich. išvyksta į Šveicariją pas gimines. Ta proga lankys tėvelio ir uošvio Jurgio Šaulio ir dėdes prel. Kazimiero Šaulio kapus. Į Ameriką grįžta birželio 11 d.

Mons. Juozapas Pletkus

Atkelta iš 1 psl.

gasai tėve, šventoji motina Bažnyčia prašo, kad Jūs šį žmogų pašventumėte vyskupu... - taip kreipiasi vyskupas J. Vaišvoda į konsekratorių. Pastarasis egzaminuoja kandidatą į vyskupus iš pagrindinių tikėjimo tiesų. Po to - būsimą vyskupą priesaika.

Prasideda mišios. Skaitant visų šventųjų litaniją, būsimasis vyskupas guli kniubsčias. Jis tris kartus palaiminamas, jam ant pečių uzdedama evangelija. Kai jis atsiklaupia, konsekratorius jį laimina, uzdedamas ant galvos savo rankas. Choras užgieda "Veni creator spiritus". Kandidato į vyskupus galva ir rankos patepamos šventais aliejais, kad, kaip sako tikėjimas, "ką jis laimins, bus palaiminta, ką jis šventins, bus pašventinta..."

Pašventinamas ir įteikiamas naujam vyskupui pastoralas (lazda) ir žiedas -- vyskupo valdžios ženklas. Beje, šį žiedą J. Pletkui padovanojo popiežius Povilas VI.

Konsekravimo koncelebruojamos mišios tęsiamos. Naujasis vyskupas įteikia konsekratoriui savo dovanas -- dvi žvakes, du kepalėlius duonos ir dvi vyno statinaites...

Sventinama ir įteikiama vyskupui mitra, o taip pat pirštinės. Su visais vyskupo valdžios ženklais Juozapas Pletkus sėda į vyskupo sostą.

Vėl sugaudžia vargonai, grodami "Te Deum laudamus". Kol choras gieda šią giesmę, naujasis vyskupas apeina visą bažnyčią, laimindamas tikinčiuosius. Nuo altoriaus jis tikintiesiems suteikia savo pirmąjį iškilmingą palaiminimą.

DAIL. ADOMAS VARNAS KULTŪROS BARUOSE

Kultūros Barų šių metų Nr. 4 yra pažymėta, jog Chicagoje gyvenantis A. Varnas emigracijoje spaudoje papasakojo apie savo susitikimus su M. K. Čiurlioniu. Be to, čia idėtas ir dail. Varno kūriny -- Pavasaris Lietuvoje.

Bernard Stoen (dešinėje), JAV Imigracijos ir Naturalizacijos Tarnybos viršininkas, Vytautui Širvydui įteikia garbės pažymėjimą bankiete, kurį surengė Širvydo kolegijos Star-dust Room, Mt. Vernon St., Newport, N. H. Dalyvavo apie 100 svečių, Kairėje - Širvydo žmona Ona.

Haven Realty

Perkant - Parduodant Namus ar Išnuomojant Butus
Apdraudos

federalinių ir valstybių (Income Tax) užpildymu, pirkimui piniginių perlaidų (Money Orders) ir įvairiausių kitais reikalais, - kreipkitės į

HAVEN REALTY & INSURANCE
87-09 Jamaica Ave. Woodhaven 21, N.Y.
VI. 7-4477

Joseph Andrušis Travel Bureau

BILIETAI PARDUODAMI VISOMIS SUSISIEKIMO
PRIEMONĖMIS Į VISAS PASAULIO VIETAS.

Atdara kasdien nuo 9 v. r. iki 9 v. v.

BRAZDŽIONIO POEZIJOS RINKTINEI LEISTI KOMITETO PRANEŠIMAS

Rengiama didelė poeto Bernardo Brazdžionio eilų -- poezijos knyga. Aukokite knygal išleisti.

Bus paskelbti visiem tinkantys raštai, priltimni ir laisvažiūriam. Cektus rašykite: Brazdžionio Rinktinei, c/o J. Andrius. Šie laikraščio skaitytojai adresuokite man: Juozas Andrius, 4364 Sunset Boulevard, Hollywood, California 90029, U. S. A.

Brazdžionio poezijos rinktinei leisti Komiteto pirmininkas
J. ANDRIUS

The International Authority HAIR STYLIST

CONTINENTAL RAZOR HAIR CUTTING
EUROPEAN SPECIALISTS

WOLFIE'S
Complete Barber Service

3085 Fulton St., Brooklyn, N. Y.

Tel. 277-9804

WHITE HORSE Tavern

BARAS IR RESTORANAS
Duodami polaidotuviniai pietūs.

86-16 Jamaica Ave.
Woodhaven, N. Y.
Tel. Virginia 6-8519

FRANAS BRUČAS
Savininkas

Winter Garden Tavern Inc.

1883 Madison Street
Brooklyn 27, N. Y.
Tel. Evergreen 2-6440

VYT. BELECKAS
Savininkas

SALĖ VESTUVĖMS IR KITOKIOMS
PRAMOGOMS. BE TO, DUODAMI
POLAIDOTUVINIAI PIETŪS.

Pirmos rūšies lietuviškas maistas
prieinama kaina.

SPORTAS

Edvardas Šulaitis

Kas stebėjo mūsų sportinį gyvenimą nuo praėjusių metų vasaros, tie pastebėjo, jog lietuvių sportavimo aikštėse ar salėse buvo labai maža. Tačiau daug "prisportuota" spaudoje, viešuose ir neviešuose susirinkimuose, ba-liuose ir kitur. "Sportuoti" pradėjo Vilkas, Altas, Bendruomenė bei kiti veiksniai ir veiksnėliai. Tikriesiems sportininkams vietos čia kaip ir neliko.

Idomu, jog iki šių metų pradžios sportinį judėjimą Štairės Amerikoje tvarkė S. Amerikos Liet. Fizinio Auklėjimo ir Sporto Sąjunga, o dabar, kaip paskutinieji įvykiai rodo, vadovavimą perima visoki nevykėliai, atskaliniai, pralaimėję rinkimus į Sporto Sąjungos valdybą.

Nuo praėjusių metų vidurio buvo bent 3 Sporto Sąjungos suvažiavimai, kuriuose nerasta reikalo sudrausminti išvykos į Lietuvą rengėjų, dėl ko tas veiksnys bei veiksnėlių "sportavimas" ir prasidėjo. Del to atsirado keli atskilėliai, kuriems, kaip minėta, nepavyko laimėti rinkimų ir kuriems nepasisekė suorganizuoti neprotingos krepšininčių kelionės "aplink pasaulį". Jiems labai padėjo padėtis, kada jie prisistatė dideliais patrijotais, Lietuvos laisvės kovų dalyviais, o pradėjo niekinti teisėtai išrinktą Sporto Sąjungos valdybą bei Sporto Sąjungos suvažiavimų daugumą, kurie nori rimtai dirbti sportinį darbą. Tada gimė "Amerikos Lietuvių Sporto Federacija" -- kelių nevykėlių padarinys, tačiau turis "patrijotų" ir "laisvosios" spaudos tvirtą užnugarį.

Pradžioje atrodė, jog šie vyrai pajuokins svietą ir nueis į nežinomybę. Tačiau taip nebuvo. Sporto Sąjungos

centro valdyba, nenorėjusi pakeisti ant savo kailio šmeižtų bei niekinimų, prieš jo prie to, jog tarėsi su tais niekingais atskilėliais kaip lygus su lygiu, nežiūrind, kad nepaprastame Sporto Sąjungos suvažiavime dar buvo diskutuota, kaip tuos triukšmingai išėjusius ir Sporto Sąjungos -- vadovybę apšmeižusius -- sudrausminti. Jeigu Sporto Sąjungos vadovybė ši kartą niekšingam "blackmailinimui" pasidavė, tai reikia laukti, jog ateltyje pasitrauks dar vienas ar kitas klubas bei asmenų grupė (ypatingai po kitų pralaimėtų rinkimų), o su jais vėl bus tariamasi "istoriniuose" pasitarimuose Wauseon ar kitame negirdėtame miestelyje.

Sporto Sąjungos pirmininkas A. Bielskus, siuntinėdamas to "istorinio" pasitarimo komunikato tekstus sporto klubams, dar teiraujasi -- ar klubai tam komunikatui pritaria ar ne? Čia reikia pasakyti, jog šaukštai jau po pietų. Šioje vietoje jokio atskilėlio negali būti, nes nebuvo ir nėra jokio pagrindo kalbėtis su žmonėmis, kurie stengėsi Sporto Sąjungą sugriauti. Su jais buvo galima kalbėti (tas ir daryta) privačiuose pasitarimuose prieš anų atskilimą, ko ir pakako. Tačiau geros valios iš jų pusės neparodyta. Tuomet buvo garbingas kelias, paremtas sąžine ir principumu.

Tačiau, tokia padėtis būtų tragiška, jeigu ji nebūtų juokinga. Ir mes čia galvojame, jog nuo dabar viską reikėtų nuleisti juokais, nes po tokių "bendrų komunikatų", tolimesnės pakopos į beprotystę jau nėra.

Dar viena pastaba. Sporto Sąjunga yra American Ath-

Lietuvos lengvaatlečiai sugrįžę iš varžybų Vilniaus geležinkelio stotyje. Trečioji iš kairės N. Šabataite, nugalėjusi 1000 m. bėgime.

letic Union (AAU) narys. Idomu, ką pasakytų šios organizacijos vadovybė, kuomet sužinotų kas dedasi lietuvių sportinio judėjimo eilėse, kur sportinį judėjimą dabar jau tvarko ne sportininkai, o labai nuskurdusios sąžinės politikieriai?

KREPŠINIO PIRMENYBES

Chicagos Neris vėl laimėjo S. Amerikos liet. krepšinio pirmenybes, kurios įvyko paskutinį balandžio mėn. savaitgalį Detroite. Vyrų grupėje, dalyvaujant tik šešioms komandoms, chicagiečiai baigmėje sudorėjo Geležinį Vilką iš Ansonja, Conn. Neris turėjo sunkią kovą pusiaubaigmėje, kur ji tik po pratęsimo nukirto Detroito Kovą -- 108:107. Kovui atiteko trečioji vieta. IV-tą vietą užėmė Clevelando Zaižas, V-tą Toronto Aušra, VI-tą Chicagoš Lietuvica.

Jaunių A klasėje laimėjo Cicerio Ateitis, o B klasėje -- Toronto Aušra. Iš viso įvairiose klasėse varžėsi 17 komandų.

SPORTAS LIETUVOJE

* Kauno Žalgirio krepšinininkai, kurie Sov. Sąjungos krepšinio pirmenybėse pradžioje buvo lyderiai, joms pasibaigus užėmė tik devintąją vietą (iš 12 komandų). Komanda paskutiniu laiku lydėjo nesėkmės -- žaidėjų susižeidimai bei kitokios bėdos. Nežiūrint to, vienos paskutiniųjų rungtynių žalgiriečiai įstengė nugalėti pirmenybių laimėtoją -- Gruzijos Tbilisio Dinamo. Ne kaip sekėsi kitados buvusiems pagarsė-

jusiems latviams -- Rygos ASK, kurie atsidūrė aštuntoje vietoje.

* Stepas Butautas, kuris šiuo metu trenuoja Kubos krepšinio rinktinę ir su ja viešai Europoje, parašė antrą laisvą Vilniaus Sporto laikraščiu. Ten jis rašo ir apie įvykusias Centrinės Ameri-

kos varžybas Salvadore, kuriose ir jo treneruojamai komandai teko dalyvauti (užėmė II vietą). Šiame turnyre dalyvavo 7 komandos; be Kubos čia pasirodė Meksika, Virginijos salos, Panama, Gvatemala, Honduras ir Salvadoras. Meksikai čia atstovavo antroji rinktinė, nes pirmoji viesėjo JAV.

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Funeral Directors

JUOZAS KAVALIAUSKAS

LICENSED PENNA AND NEW JERSEY
1601 S. Second Street, Philadelphia, Pa.

Telefonas: DEWey 4-5136

CHARLES J. ROMAN

(RAMANAUSKAS)

1113 Mt. Vernon Street, Philadelphia, Pa.

Telefonas: POplar 5-4110

STEPHEN AROMISKIS

(ARMAKAUSKAS)

423 Metropolitan Ave., Brooklyn 11, N. Y.

Koplyčia laidotuvėms Tel. EVergreen 7-4335

M. P. BALLAS FUNERAL HOME

ALB. BALTRŪNAS-BALTON

660 Grand Street Brooklyn, N. Y.

NOTARY PUBLIC Tel. STagg 2-5043

JOSEPH GARSZVA

UNDERTAKER AND EMBALMER
JOSEPH J. GARSZVA, Jr.

231 Bedford Avenue, Brooklyn 11, N. Y.

Telefonas: EVergreen 8-9770

ŠIE LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI IŠNUOMOJA
AUTOMOBILIUS ĮVAIRIEMS REIKALAMS

DIDZIAUSIA LAIDOJIMO ĮSTAIGA

Aptarnauja visų tikybių išpažintojus nuo 1941 m.

MODERNIŠKOS KOPLYČIOS

Nuoširdžiam ir pilniausiam aptarnavimui
Šaukite bet kuriuo laiku

DAVENPORT 6-1658

Kodis Funeral Home

63-06 FLUSHING AVE.
MASEPETH, NEW YORK

AUGUST W. KODIS

EDWARD A. KODIS

LICENSED FUNERAL DIRECTORS

Skausia Lietuviška
duona gaunama

SILVER BELL
BAKING CO.

Sav.
A. RADŽIŪNAS

PYRAGAI VEDYBINIAMS
IR KITOKIEMS POKYLIAMS

STagg 2-5838

36-40 Stagg Street,
Brooklyn, N. Y.

VIENYBĖ

* DAIL. ALEKSANDRA MERKER (Vitkauskaitė) su savo darbais dalyvauja parodoje, kuri vyksta Edward William kolegijoje, Hackensack, N. J. Paroda atidaryta gegužės 5 ir tęsis iki gegužės 31.

* VLADAS DILIS LB New Jersey apygardos susirinkime išrinktas garbės pirmininku. Tame susirinkime taip pat išrinkta valdyba į kurią įeina: J. Bulota, K. Jankūnas, A. Pocius, kun. J. Pragulbickas, A. Šaulys, L. Šimkus, M. Varneckas, J. Veblaitis, J. Zubavičius. Revizijos komitiją sudaro: A. Kupšienė, A. S. Trečiokas ir A. Vitkus.

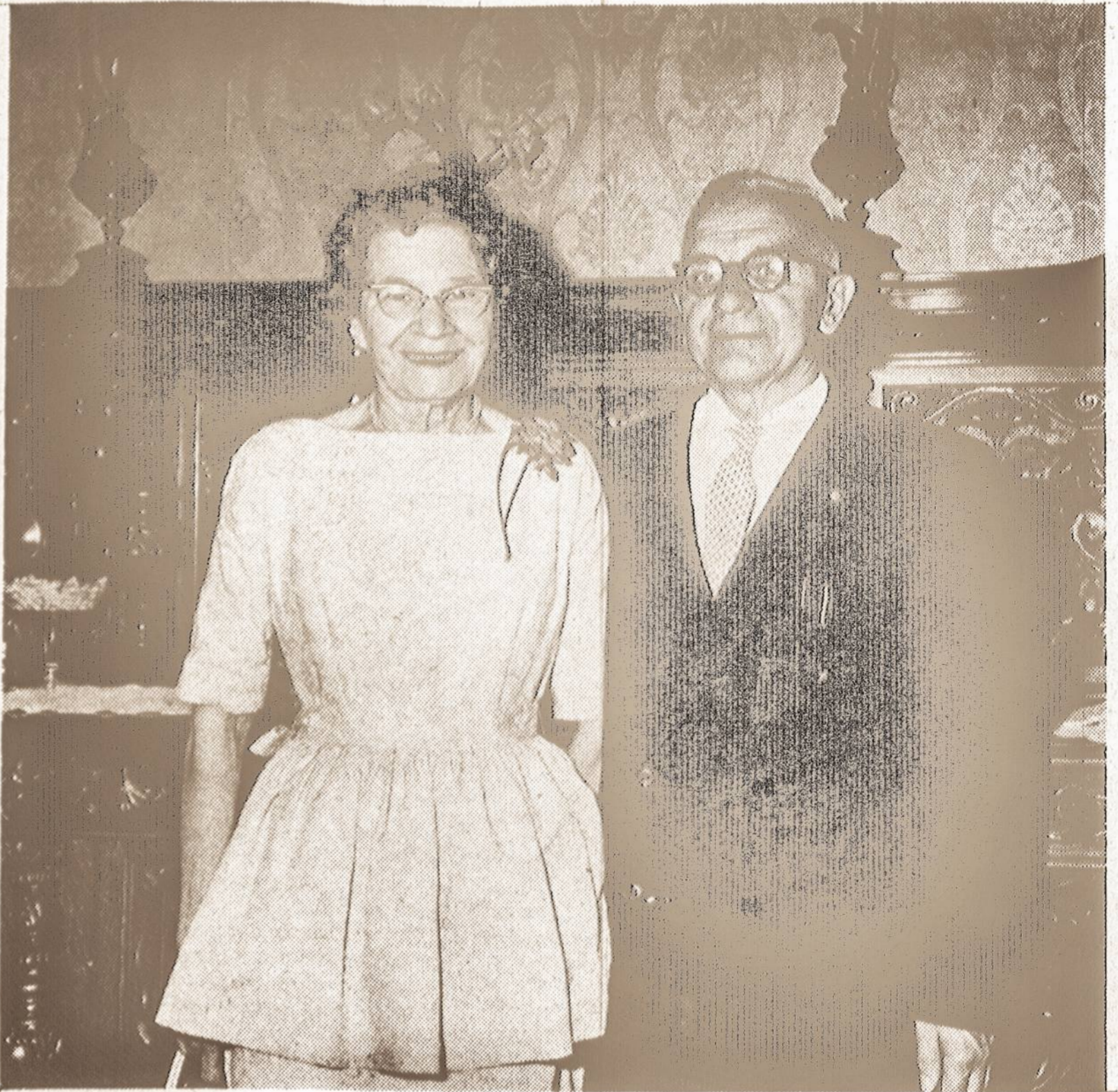
* O. BAČKIENĖ iš Washington, D. C., balandžio 28 d. kalbėjo Liet. katalikų moterų draugijos 60 m. sukakties minėjime, kuris įvyko Maspetho lietuvių parapijos salėje. Minėjimui vadovavo dr. A. Šlepetytė-Janačienė. Aple katalikų moterų organizavimąsi Lietuvoje papasakojo seselė M. Augusta Sereikytė. Meninę dalį atliko J. Balsytė, R. Navickaitė, I. Sandanavičiūtė, V. Lušytė. Montażą paruošė S. Gedvilaitė. Scenos apšvietimą tvarkė A. Ignaitis. Minėjimo proga dail. A. Galdikas padovanojo paveikslą, kurį laimėjo R. Gudaitienė. Vaisėmis rūpinosi M. Lušienė. Minėjimo proga moterys anglų kalba išleido knygelę "Lithuanian Catholic Women".

* LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS seimas New Yorke vyks tarp rugp. 29 ir rugsėjo 2 Statler viešbutyje. Dr. K. Valiūnas kalbės tema "Laisvinimo kova ir politinės perspektyvos"; St. Lozoraitis, Jr. - "Okupuotos Lietuvos padėris ir išvėja"; A. Rinkūnas iš Kanados - "Išvėjos kultūros ir švietimo rūpesčiai"; dr. A. Klimas - "Valstybingumas ir tautiskumas".

Lincoln Centre įvyks koncertas, kuriame dalyvaus solistai D. Stankaitytė, S. Baras, J. Vaznellis. Simfoninį orkestrą diriguos Vytautas Marijošius. Kompozitoriai J. Gaideilis, J. Kačinskas ir D. Lapinskas ruošia naujus kūrinius. Seimo metu bus ruošiamas literatūros vakaras ir kamerinės muzikos koncertas. Sporto programa įvyks Flushing, N. Y. Singer Bowl.

* VITALIS ZUKAUSKAS dalyvavo Onos Ivaskienės vadovaujamo Lietuvių tautinių šokių sambūrio 30 m. sukakties minėjime balandžio 21 d. John Hancock salėje, Bostone.

* LIETUVIŲ DARBININKŲ DRAUGIJOS Margučių balsus įvyko balandžio 20 d. Bruco saleje, 8616 Jamaica Ave., Woodhavene.

Vienybės redaktorius Vytautas Širvydas, neseniai sulaukęs 70 m. amžiaus ir iš JAV imigracijos tarnybos pasitraukęs į pensiją, su savo žmona Ona gegužės 20 d. minės 50 metų vedybinio gyvenimo sukaktį. Širvydai užauginę du sūnus ir dukrą gyvenančią Long Island. Praeitą savaitę jie buvo atvykę į savo anukės Kristinos dirnavoną.

Rašytojas Juozas Petrėnas, laikinasis Tėvynės redaktorius.

TEVYNĖS REDAKTORIUI MIRUS

Gegužės 1 d. New Yorke staiga mirė Tėvynės redaktorius Antanas Sodaitis, vos spėjęs sugrįžti iš SLA Pildomosios tarybos susirinkimo įvykusio Chicagoje. SLA valdybos nariams atvykus į laidotuves laikinuoju Tėvynės redaktorium tuojau buvo paskirtas rašytojas Juozas Petrėnas iki šiol dirbęs SLA raštinėje.

A. Sodaitis gimęs 1907 m. sausio 31 d. Šakiuose. 1927 m. baigė Saulės mokytojų seminariją Kaune, o vėliau stu-

dijavo humanitarinius mokslus. Mokytojavo Kaune, Raseiniuose buvo pradžios mokyklų inspektorium. Nuo 1933 iki 1937 studijavo teisę ir ėjo tarytojo ir prokuroro padėjėjo pareigas. Gyvendamas Munchene dirbo BALFo raštinėje ir atvykęs į JAV 1949 taip pat tęsė tarnybą BALFo centre. Nuo 1955 m. dirbo SLA centro raštinėje ir 1962 m. pradėjo redaguoti Tėvynę. Gegužės 3 d. Tėvynės laida dar buvo A. Sodaičio suredaguota.

* J. Grybas demonstruos filmus iš Lietuvos gegužės 19 d. 3 val. p.p., buvusiam lietuvių klube, 408 Court St., Elizabeth, N. J.

* Dr. Domas Jasaitis iš Tampa, Floridos, persikelia gyventi į New Yorko apylinkes.

* A. Bendorius, 226 Logan St., Brooklyn, N. Y. 11208, prašo atsisaukti buvusius Lazdijų "Ziburio" gimnazijos mokytojus bei mokinius, minint tos gimnazijos 50 m. sukaktį.

* Paulius Jurkus skaitė pasakaitą Liet. kat. moterų kultūros draugijai apie lietuvių kalbą ir jos vystymąsi 50 m. laikotarpyje. Prof. A. Vasys moteris supažindino su Fordhamo universiteto lituanistikos studijomis. Loterijos būdu stipendijas laimėjo Phillis Skobelka - \$100; Marytė Mažeikaitė ir Louis Piro po \$50. Susirinkimui Maspetho par. lietuvių salėje pirmininkavo P. Ažuolienė. Jadvyga Matulaitienė ta proga buvo apdovanota gėlėmis ir jai palinkėta laimingos kelionės išvykstant į Chicago, kur ji tvarkys tautinių šokių programą.

* Ieva Mizarienė gegužės 11 d. išskrido į Vilnių su Laisvės redaktoriaus Rojaus Mizaros palaikais. Atsisveikinimas įvyko Laisvės salėje, kuriame dalyvavo per 100 žmonių. Programą pravedė Povilas Venta.

* Moterų Vienybės pavasario balsus gegužės 4 d. puikiai pavyko. Knights of Columbus salėje Brooklyne susirinko apie porą šimtų svečių. Programai ir laimėjimams vadovavo dabartinė Moterų Vienybės pirmininkė Elena Andriušienė.

Ursulė Bacevičienė su sūnumi Algirdu, JAV Armijos leit. pulkininku, kuris dabar paskirtas tarnybai Vak. Vokietijoje. Gegužės 16 d. U. Bacevičienė TWA lėktuvu išskrenda į Frankfurtą ir ilgesnį laiką viešės pas sūnų ir jo šeimą Vokietijoje. Išleistuves jai surengė Antanina ir Rokas Povilauskai, taip pat ir Moterų Vienybė, kuriai ji koletą metų pirmininkavo.

* DARBININKO ADMINISTRACIJA balandžio 17 d. laidoje rašo, kad juodukų riaušių metu susilaukė į langą šūvio. Kulka pataikė į antrojo aukšto laiptų kambarį, perėjo per lovos galą ir duris. Įvykiui tirti pašaukta policija. Pereltais metais riaušių metu naktį į redakcijos langą buvo paleisti du šūviai.

Dabartinės patalpos, iš kurių Darbininkas ruošiasi išsikraustyti, yra kaip tik jau juodukų apgyventame rajone. Vienok ir naujose patalpose jų bus sunku išvengti, nes kultūros centras bus statomas šalia Highland parko, kur vasaros metu daug juodukų ateina atsigalvinti po žaliuojančiais medžiais.

* JONAS VILKAITIS, socialdemokratų veikėjas, gegužės 11 d. sulaukė 80 m. amžiaus. Gyvendamas Brooklyne tebėra veiklus spaudoje ir visuomeniniuose darbuose.

* CHICAGOS LIETUVIŲ OPERĄ birželio 2 d. pastrodys Brooklyno kolegijos Walt Whitman auditorijoje, kur koncertinėje formoje atliks J. Karnavičiaus operą "Gražina". Dalyvaus: Dana Stankaitytė, Stasys Baras, Jonas Vaznellis, Algirdas Brazis, Vaclovas Monkus, Bronius Maciukevičius. Palydės 50 asmenų simfoninis orkestras. Diriguos Aleksandras Kučiūnas. Išvakarėse, šešt., birž. 1 Maspetho liet. par. salėje bus susipažinimas. Programoj vaišės ir šokiai. Pradžiai 8 v. v. Ruošia sekmadieninė lietuvių radijo programa "Laisvės žiburiai", kuriems vadovauja Romas Kezys ir A. Maželka.